

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 22 (1803)

П'ятниця, 30 травня 2014 р.

Видаветься з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

25 ТРАВНЯ В УКРАЇНІ ВІДБУЛИСЯ ПОЗАЧЕРГОВІ ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА

Незважаючи на те, що вперше за історію Незалежності голосування відбулось не на всій території країни — не мали змоги проголосувати мешканці окупованого Росією Криму та жителі багатьох районів Донбасу, захоплених терористами, вибори визнані дійсними — у них взяли участь понад 60 відсотків виборців. Причому вже в першому турі перемогу на виборах здобув Петро Порошенко: за даними ЦВК після опрацювання понад 99 відсотків електронних протоколів Петро Порошенко набирає 54,7% голосів виборців, Юлія Тимошенко — 12,82%, Олег Ляшко — 8,33%, Анатолій

Гриценко — 5,48%, Сергій Тігіпко — 5,23%, Михайло Добкін — 3,03%, Вадим Рабинович — 2,25%, Ольга Богомолець — 1,91%, Петро Симоненко — 1,51%, Олег Тягнибок — 1,16%. Решта кандидатів — а всього в бюллетенях було 21 прізвище — отримали менше 1% голосів.

Президент Сполучених Штатів Америки Барак Обама в ході телефонної розмови з Петром Порошенком привітав його з перемогою на виборах Президента України, офіційні результати яких ЦВК має оголосити до 5 червня. Привітали переможця і Україну з демократичним вибором лідери Канади, Великої Британії, Франції, Німеччини, Польщі, Бельгії, Литви, Естонії, Грузії та інших країн. Від нашого найближчого сусіда — Росії офіційних привітань на ім'я Порошенко та українського народу поки що не було...

ПЕТРІВ ХРЕСТ

Хрест, який взяв на свої плечі Порошенко, неймовірно важкий. І не лише тому, що країна у вогні.

А тому, що ми усі так само, за звичкою, чекаємо на героя, який умить покінчить із багатоголовою гідрою. Гасло: обери президента вже в першому турі, і ти врятуеш життя наших солдатів — спрощовало. Але це усього лише передвиборче гасло. І якщо хтось чекає, що сепаратисти від грізного погляду Петра Олексійовича розбіжаться на різні боки, то він дуже помилується.

Адже методи впливу на життя держави у нього дуже обмежені. Важелів впливу на уряд практично немає. Своїх людей в уряді — немає. Фракції у ВР — немає.

Єдине що є: очікування людей, які необхідно стрімким чином конвертувати на результати.

Як діятиме новообраний президент?

Як на мене, то найближчим часом йому доведеться відповісти, як мінімум, на 4 виклики.

Перше — це оборона. Порошенко фактично заявив (хоч і не прямо), що готовий завершити АТО впродовж лічених годин. Це відповідальна заявка. І виконати її буде складно. Першочергово для самого Петра Олексійовича. Адже насправді він далеко не «яструб», а свидше миротворець. До того ж на виборах отримав несподівано високу підтримку на сході кра-

їни. А там, як ми розуміємо, чекають не МіГу, а миру. З іншого боку — захід України (основне електоральне поле) не хоче чути ні про що, окрім рішучої перемоги.

Але річ не стільки в АТО, скільки в загальній готовності країни вести війну. У нашій країні, що заперечує жорстку владу, Порошенко, проте, повинен збудувати сильну вертикаль управління обороною. Вінston Черчіль прийняв збройні сили у розпал війни приблизно в такому самому стані, як у нас. І, як сам писав у спогадах, дуже складно було знайти людину на посаду міністра оборони, яка змогла б не лише координувати роботу штабів, але й змайстрила мобілізацією ресурсів, переведенням усієї економіки і фінансової системи на військові рейки, і була б не менш авторитетною і рішучою, ніж прем'єр-міністр. Він знайшов таку людину — Вінстона Черчіля, уявивши на себе обов'язки міністра оборони разом із прем'єрськими.

Порошенко не може наслідувати його приклад, Конституція не дозволяє. Але він спроможний перетворити на штаб оборони, підлеглий йому особисто, апарат РНБОУ, призначивши на посаду секретаря Ради людини рівня Володимира Горбуліна (який за Кучми де-факто був другою за впливовістю персоною у країні, обійшовши і прем'єра Лазаренка, і голову

МИ ЕСТЬ НАРОД!

«НАШІ ДІТИ БУЛИ НАЙГАРНІШИМИ!»

Сім фотографій і запис від 23 травня 2014 р. на сторінці Facebook мешканки окупованого Севастополя Олени Латаш отримали величезний відгук у користувачів соцмережі — близько 2000 «лайків», 2673 поширень і 339 коментарів за добу.

«Перемелеться доля у жорнах життя, найкращі роки із запахом щастя залишається згадкою десь у думках. Місто Севастополь. Останній дзвоник у гімназії № 5 ім. Лесі Українки. Наши діти були найгарнішими!» — написала пані Олена.

Ця оптимістична новина була поширенна і в засобах масової інформації.

За словами класного керівника Людмили Толкачової, батьки проявили ініціативу, щоб їхні діти вийшли на урочистості у вишиваючих, адже це останній випуск українського класу у навчальному закладі. Враховуючи теперішню ситуацію, погодили це питання із управлінням освіти.

І ось 14 із 18 учнів вдягли національні сорочки, і ми бачимо їх на фото — радісними і веселими випускниками останнього українського класу гімназії. Разом із так само урочисто вбраними батьками, класною керівниццею та вчителькою історії Людмилою Коломієць вони стали загальним центром уваги. Ця молодь і є оптимістичним майбутнім України.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Прогресів» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Прогресів" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою пра-
во скороочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
бул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com
Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

МАЙДАН ПЕРЕБІРАЄТЬСЯ В РОСІЮ?

ОПОЗИЦІЯ В АБХАЗІЇ ВИГНАЛА ПРОРОСІЙСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА

Абхазія повстала проти проросійського корумпованого уряду. Після багатотисячного мітингу в Сухумі опозиція залияла будівлю адміністрації президента, а потім оголосила про те, що бере владу у свої руки.

Як повідомляє агентство «Новости-Грузия», напередодні увечері біля комплексу урядових будівель протестувальники вимагали реформування системи влади, виражаючи невдовolenня діями керівництва, зокрема, масовою паспортизацією жителів східних районів Абхазії. До 22.00 за київським часом мітингувальники-опози-

ціонери без жодного опору взяли під контроль будівлю Адміністрації президента Абхазії. Сам президент Олександр Анкваб поспіхом залишив будівлю. При цьому ЗМІ повідомляють, що на переговорах він дав згоду на відставку уряду, генерально-го прокурора і керівників двох районів республіки, проте опозиція захадала його відставки.

Один із лідерів опозиції Рауль Хаджимба, виступаючи перед своїми прибічниками, заявив, що Координаційну раду опозиції «бере на себе тимчасове управління республікою».

НА ХРЕЩАТИКУ ДЕМОНТУВАЛИ КІЛЬКА НАМЕТИВ, АЛЕ МАЙДАН ПОКИ ЩО НЕ РОЗХОДИТЬСЯ

У центрі Києва деякі майданівці добровільно згортають намети, але частини людей залишаються. Так, минулій ночі два вінницьких намети зібралися і пішли з Майдану, повідомляє журналіст «Української правди».

Втім, кілька осіб з них залишилися і вважають, що сотні їх зрадив. «Будемо стояти до кінця», — кажуть вони, але пояснюють, що стане таким «кінцем», не можуть.

«Ми хочемо, щоб меморіал був Небесний Сотні на Грушевського та Інститутській. Влада каже «потім» та відкладає», — скажаться одні.

Інші хотіть, щоб була повна люстрація та дострокові вибори у Верховну Раду.

Вони вважають, що вже нова влада та Нацгвардія їх зрадила, здаючи українські території. Але самі вирушати до місця боївих дій не хочуть.

Ті, хто залишився на Майдані Незалежності, вважають, що якщо вони підуть з

центрю столиці, війна прийде в Київ.

Як повідомляє УНІАН, раніше лідер «УДАРу» і лідер виборів у мери Києва Віталій Кличко закликав звільнити Майдан і остаточно залишити будівлю КМДА.

Київська міська територіальна виборча комісія отримала дані 67% протоколів столичних виборів: у Кличка — 56,5% голосів, в «УДАРу» — 39,38%.

Леся Оробець набрала 8,52% голосів виборців, Володимир Бондаренко — 8,04%, Олександр Омельченко — 7,46%, Микола Катеринчук — 5,12%.

25 травня після закриття виборчих дільниць Київська міська територіальна виборча комісія розпочала кількаденне безперервне засідання, що триватиме до встановлення та оголошення переможців на виборах мера та депутатів Київради.

КОНГРЕС США НАЗВАВ ВИБОРИ В УКРАЇНІ ПОРАЗКОЮ ПУТИНА

Вибори Президента, які відбулися у неділю в Україні, в американському Конгресі називають невдачею для Президента Росії Володимира Путіна та висловлюють усвіненість, що Петро Порошенко зможе об'єднати країну. Про це йдеся в заявах представників міжнародних комітетів обох палат Конгресу США, передає власний кореспондент «Укрінформу».

«Ці вибори стали чистою перемогою української демократії та великою невдачею для зусиль Володимира Путіна розділити країну. Голосуючи, українці в усіх регіонах показали свою прихильність єдиній, незалежній та демократичній Україні», — підкреслив у своїй заяві голова Комітету в закордонних справах Палати представників США Ед Ройс.

Він зауважив, що минулого місяця під час зустрічі з Порошенком в Україні «був вражений розмовою з ним щодо відновлення країни, в тому числі давно назрілих і вкрай необхідних реформ, щоб покласти край корупції

та сприяти економічному зростанню й національній єдності». Тепер, наголосив конгресмен, «слова повинні стати ефективними діями».

Представник Комітету міжнародних відносин Сенату США Боб Коркер, зі своего боку, висловив сподівання, що нинішні вибори стануть «моментом початку нових перетворень» в Україні. «Я нахтяжений тим, що народ України обрав з рішучим відповідом Порошенка, і він тепер зможе працювати над об'єднанням країни», — зазначив сенатор.

Святослав Вакарчук: «НЕ ПОРОШЕНКО ВИГРАВ ВИБОРИ У СВОІХ КОНКУРЕНТІВ, А НАРОД УКРАЇНИ ПРИВІВ ЙОГО ДО ПЕРЕМОГИ»

Соліст популярної групи «Океан Ельзи» радить, що вибори не розділили країну.

На думку Святослава Вакарчука, новий президент в жодному разі не повинен забувати про відповідальність перед народом, який і

привів його до перемоги.

«Новообраниму президенту слід завжди пам'ятати: не він виграв вибори у своїх конкурентів, а народ України привів його до перемоги. Зараз не час для іронії та сарказму. Всі політики повинні забути про амбіції і допомагати новому президенту об'єднувати країну», — написав лідер «Океану Ельзи» у своєму «Твіттері».

Втім, де-факто президент заявляє, що тримає ситуацію під контролем. «Ми ще маємо шанс ситуацію повернути в правове руло. Юридично це, звичайно, спроба силового захоплення влади озброєним шляхом», — заявив Анкваб.

За останніми даними, абхазький парламент планує зібратися в середу на надзвичайну сесію, на якій депутати обговорять заходи з політичної ситуації.

Тим часом, секретар Ради безпеки Абхазії Нугзар Ашуба назвав дії опозиції спробою державного перевороту.

Нагадаємо, Абхазія вважається окупованою Росією територією Грузії. Її незалежність визнана лише 4 державами — членами ООН: РФ, Венесуелою, Нікарагуа і Науру.

ОФІЦІЙНО

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 482/2014

Про призначення Н. Попович Постійним Представником Президента України в Автономній Республіці Крим

Відповідно до статті 112 Конституції України постановляю:

Призначити ПОПОВИЧ Наталію Костянтинівну Постійним

Представником Президента України в Автономній

Республіці Крим.

Виконуючий обов'язки Президента України,

Голова Верховної Ради України Олександр ТУРЧИНОВ

22 травня 2014 року

Від редакції. Як ми вже повідомляли, Представництво Президента України в Криму базуватиметься в Херсоні. Як тільки воно почне функціонувати, повідомимо кримським читачам його адресу й контактні телефони.

РОСІЙСЬКІ СПЕКУЛЯНТИ МАЛО НЕ «ЗАЧИСТИЛИ» КРИМ!

Крим обмежує вивезення сільськогосподарської продукції через спекулянтів, які скуповують у величезних кількостях дешеві товари і перепродають їх до Росії. Про це кореспонденту «Укрінформу» повідомив так званий міністр аграрної політики та продовольства Криму Микола Полюшкін.

«Ми вимушено пішли на цей захід. З 26 травня обмежено вивезення продукції з Криму як на материкову частину України, так і в Росії. Річ у тому, що спекулянти скуповують у Криму дешеві товари і вивозять за межі, скажімо, до Росії, де ціни вищі, і перепродають», — повідомив Полюшкін. За його словами, дії спекулянтів призводять до зростання цін на внутрішньому кримському ринку, а також дефіциту продукції.

З 26 травня забороняються до вивезення пшениця продовольчого (3, 4, 5 класів), борошно, олія, цукор, гречана крупа, яйця, спирт етиловий, м'ясо і м'ясопродукти свіжі, охоложенні та заморожені. Крім того, не можна вивозити з Криму молоко і молочні продукти, ковбасні та м'ясні вироби, консерви.

ХОЧ КИТАЙСЬКЕ, ЛИШ БИ НЕ УКРАЇНСЬКЕ?

Дефіцит кондитерських виробів у Криму, що настав після заборони на ввезення продукції Roshen, влада має намір вирішувати за рахунок китайського шоколаду і какао, — повідомив на прес-конференції в Сімферополі самопроголошений «агарний» міністр Криму Микола Полюшкін.

«У Криму лише одна кондитерська фабрика і невеликі підприємства, які не можуть повністю наповнити ринок кондитерських виробів», — сказав Полюшкін.

За його словами, Крим негайно нарощуватиме потужності власних кондитерських підприємств, а сировину для цього привозитимуть з Китаю. «Ві знаєте, де Путін був позавчора? У Китаї. Ось через Китай прийде не лише шоколад, а й какао», — пояснив Полюшкін.

Як повідомляє «Укрінформ», з 13 травня на територію анексованого Криму було заборонено завезення кондитерських виробів української корпорації Roshen.

РОСІЯНИ РАДІ АНЕКСІЇ КРИМУ, АЛЕ ВІДПОЧИВАТИ ТУДИ НЕ ЙДУТЬ

Неважаючи на пропаганду і створення позитивного іміджу туристичного Криму, там досі мало росіян. Росіяни вибирають відпочинок у Сочі. Про це йдеся в сюжеті ТСН.

На вокзалі жінки, перебиваючи одна одну, пропонують відпочинок у приватному секторі. Наприклад, невелика двокімнатна квартира в центрі з вигодами, плазмовим телевізором і килимами на стіні коштує у гривнях 650 за добу. Власниця переконує, що такі домашні умови витримають конкуренцію із сотнями побудованих до олімпіади сучасних готелів. Але навіть за такої ціни сочинська підприємниця своїх кримських колег конкурентами не вважає.</p

ПЕТРІВ ХРЕСТ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Для Порошенка (як і загалом для України) ця поїздка важлива насамперед для легітимізації його як законного лідера країни. Зустріч із ним Путіна означатиме «хрест» на Януковича.

Путін цілком може визнати Порошенка «своєю» людиною. Адже той не брав участі в уряді, який російський диктатор величав не інакше, як «хунтою». І навпроти, був міністрем у Кабміні Януковича. Мало того, він є одним із засновників обласканої Путіним Партиї регіонів. Петро Олексійович хоча і був на Майдані, але не закликав до штурму: весь світ облетіли кадри, коли він струмив «радикалів» на Банковий. Він, наскільки відомо, вірний УПЦ Московського патріархату, та до того ж бізнес його тісно пов'язаний із Росією.

Порошенко спробує на цьому зіграти. Але як він зможе поєднати «рішуче завершення» АТО з «миротворчим» візитом до Москви, наскільки зуміє встояти перед спробами російського диктатора «охумурити» і злякати, та ще у сплікуванні без посередників (таку умову озвучив Лавров) — важко сказати. Випробування буде те ще.

Третє. Кабмін і Верховна Рада. Новообраний президент заявив, що не має наміру змінювати чинного прем'єра. Дійсно, це було б позбавлено сенсу: не маючи власної більшості в парламенті, Порошенко не може розраховувати на вірну людину на чолі Кабміну. А ось актуалізувати «проблему Тимошенко» спроби відставки Яценюка могли б. А це не треба ані Порошенку, ані Яценюку, ані навіть Турчинову. Вже після первого виходу Петра Олексійовича в лідери соцопитувань ЗМІ повідомляли про деякі домовленості між ним, спікером і прем'єром про взаємну лояльність.

Але це до певного часу. Без своїх людей в уряді Порошенко не спроможний вирішити ту гору завдань, які сам перед собою поставив. Тому, безсумнівно, спробує як мінімум зламати практику «квотного принципу» формування Кабміну (тобто тільки за рахунок представників партій, що склали коаліцію). Якщо це не вдастся, на нього чекає довга боротьба за достроковий розпуск парламенту.

ПРОШУ СЛОВА!

ХОЛОДНЕ ЛІТО 2014-го...

Російський журналіст у телешоу Сергія Минаєва у прямому ефірі порівняв ситуацію в Україні з відомим фільмом «Холодне літо 53-го». Андрій Обрада сказав: «Все, що проходить в Україні, це ситуація — як «Холодное лето 53-го», коли урки і уголовники со всого СНГ при поддережке війск соседнього государства захватывают гос- учреждения и города, а местные жители прячутся по домам».

«А я сама на сій чужині, неначе тінь забутої людини...»

Леся Українка («Іфігенія в Тавріді»)

Вимушенні переселенці із Криму провели свій перший Всеукраїнський з'їзд 23 травня у Києві. Учасників зібрання хвілювало: де жити, вчиться, лікуватись та від кого чекати допомоги і захисту? Адже ті, хто був вимушений покинути Крим, залишили тут все — як майно, так і минулє життя. Ті, хто залишився в Криму, — поки що з майном, але теж без перспективи на нормальне життя, яке було ще декілька місяців тому, і надії на краще малювали наша уявя. Та сталося так, як сталося... Чи почують переселенці з Криму на кіївську владну олімпі, покаже найближчий час, треба враховувати вибори та війну за Схід. На сьогоднішній день біженці з Криму допомога надходить тільки від громадських організацій, яким переселенці дуже вдачні за підтримку.

Логіка підказує, що ті, хто залишився в Криму, могли б провести свій з'їзд (який за законами, що діють сьогодні на півострові, провести просто неможливо) і поставити перед кримською владою точно такі ж запитання: де вчиться, де працювати, як далі жити і від кого чекати правового захисту? Адже кошти зняти неможливо — не працюють банки, зарплати порівняно з цінами такі мізерні, що за гривнею скоро буде плакати навіть та бабуся, яка мріяла померти в Росії. Закони для громадських організацій — крок вправо, крок вліво — і величезний штраф чи в'язниця. Думати вголос можна тільки вдома на кухні. Це вже ми проходили в

Зробити бліцкриг буде важко. Як випливає із заяви Пашинського в ефірі телеканалу «Інтер», «Батьківщина» не вельми прагне до перевиборів. Пояснюю в.о. голови Адміністрації президента це тим, що наразі людям важливий спокій, а ВР і так легітимна. Але, щвидше за все, справа в іншому: зараз у «Батьківщини» є свій прем'єр і свій спікер, пристойних розмірів фракція, а ось гідного рейтингу вже немає. Піти на вибори — це втратити усе. Ще менші електоральні успіхи у «Свободі», а відтак і Тягнибок не у захваті від розпуску ВР. На грудень спробують відсточити перевибори регіонали, — про що заявила Ганна Герман. А переобрати ВР потрібно, оскільки старий склад її не готовий до перетворень і не дозволить розпочинати їх новому президентові.

Має відбутися бій. Як відновити законодавчий орган без згоди депутатів до саморозпускі? Підняти Майдан? Оголосити референдум? У суспільстві, яке і так дуже неспокійне? Це — питання.

I, нарешті, четверте. Вибір, який поставав практично перед усіма українськими президентами: зміни до Конституції. Тут сила силення булочок питань: децентралізація, суди, мова... Але, як завжди, головна боротьба йде за перерозподіл повноважень між органами влади.

Судачи з різких заяв Порошенка напередодні виборів, версія конституційних змін, створена в надрах парламенту і поспішно відправлена до Венеціанської комісії, його не влаштовує. Бо там істотно урізуються повноваження президента. Втім, депутати-регионали (нинішні й ті, що вийшли з партії), як повідомляють ЗМІ, хочуть ще більш радикальних «обрізань».

Леонід Кучма брався за проблему двічі. Перший раз — успішно. Був укладений конституційний договір, а потім під дамокловим мечем можливого референдуму він змусив ВР прийняти Конституцію, яка його більш-менш влаштовувала. Друга спроба посилення влади не вдалася, незважаючи на позитивний результат референдуму. Парламент відмовився імплементувати його результати, а Данилович не став ламати ВР через коліно. Віктор Ющенко пішов на зміни

прийшли в українському національному одязі. I такий простий вчинок, який ще рік тому був буденним і непоміченим, сьогодні можна прирівняти до геройчного вчинку. Сімферопольська школярка прийшла до школи, вдягнувши на руку саморобний жовто-блакитний браслет — теж вчинок, буденний вчора, а сьогодні він потягнув за собою виклик «самооборони» і скандал у школі. Ще вчора деякі вчителі української мови в Криму були найбільшими патріотами України, а сьогодні, за словами учнів, деякі з них різко змінили свою риторику і прославляють Росію та обливають брудом державу, яка дала їм освіту, роботу, вільне, не рабське життя. Є інший приклад: вчитель російської мови і літератури сімферопольської школи дав старшокласникам завдання написати твір на тему: «Як я можу допомогти Україні?». Уявляєте, яка виникає дискусія... Клас розділився, як і суспільство. Хіба це не вчинок справжнього вчителя, котрий після того, як деякі старшокласники за прикладом російських телеканалів почали називати Україну «фашистською країною», зупинив їх і попросив звернутися до своєї совісті...

Тож яким би холодом не віяло кримське літо-2014, теплота й добре, закладені в дитячі душі, беруть гору. Після заборони в Криму проводити 10-ї ювілейний конкурс читців «Змагайтесь за нове життя!», присвячений життю і творчості Лесі Українки, зразкова театральна студія «Світанок» самотужки провела поетичне змагання, тому що сьогодні Лесине слово в Криму як український Гімн, як український прапор. І це не просто свято поезії — це продовження традицій святкування Дня слов'янської писемності і культури в Криму, що йде ще з 1991 року, і не зупиниться, поки на цій землі живе хоч один свідомий українець.

«В серці тільки ти, єдиний мій, коханий рідний краю!»

Леся Українка («Іфігенія в Тавріді»)

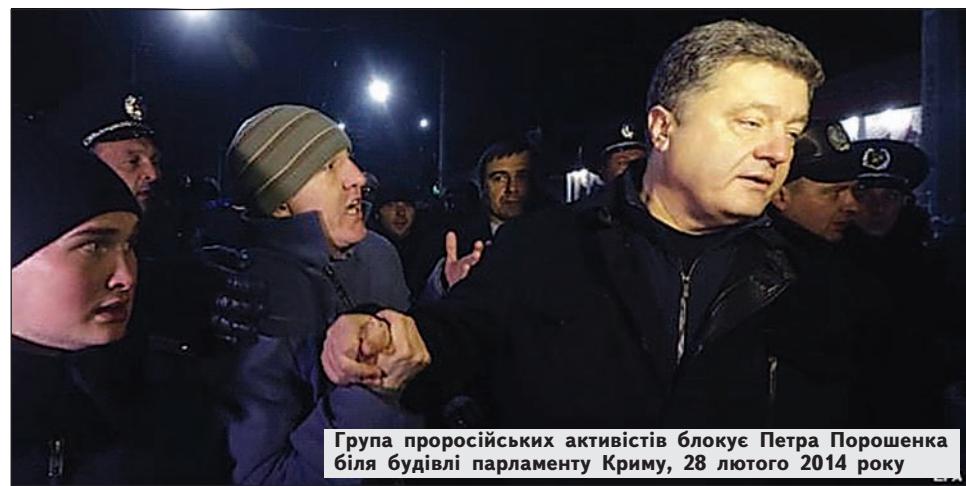
Олександр ПОЛЬЧЕНКО
м. Сімферополь

* * *

«КРИМСЬКІ УКРАЇНЦІ:

ПРИГНОБЛЕНА МЕНІШІСТЬ» —

читайте на 4-й стор.

Група проросійських активістів блокує Петра Порошенка біля будівлі парламенту Криму, 28 лютого 2014 року

Петро Порошенко заявляє, що попри складні відносини з Росією Україна проводить переговори для їх нормалізації.

«Росія є нашим сусідом, і на сьогодні відносини з Російською Федерацією є найважливішими за останні 200 років», — сказав він на прес-конференції у Києві в неділю. «Я упевнений, що сьогодні ми можемо проводити переговори з Російською Федерацією за участі США, Європейського Союзу... є багато про що говорити», — сказав П. Порошенко.

При цьому він зазначив, що в переговорах є два принципові питання: «Україна ніколи не визнає легітимним референдум і ніколи не визнає окупації Криму».

Другим моментом П. Порошенко назвав євроінтеграцію України. «Стратегічний напрям розвитку нашої країни визначатиме український народ», — зазначив П. Порошенко, пише «Інтерфакс».

Петро Порошенко поки що утримується від коментарів, хто є в його команді. Всі прізвища обіцяє назвати після інавгурації.

«Як обіцяв, я назуву всіх прізвища наступного дня після інавгурації. Не виключено, що на землі Донбасу. Інавгурація може збитися з презентацією президентських законів, які допоможуть урегулювати ситуацію в країні. Головне зараз — забезпечити безпеку громадян», — заявив П. Порошенко.

ФОНД ПІДТРИМКИ

УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ

Важкий, але необхідний урок отримала і Україна, і її Військово-Морські Сили у березні-квітні нинішнього року — волю і безпеку народу можуть гарантувати лише потужні національні Збройні Сили. Та, незважаючи на втрати, яких український флот зазнав у протистоянні зі Збройними Силами Російської Федерації в період анексії Кримського півострова, Військово-Морські Сили України зберегли бойове ядро і нарощують процес свого відродження. Створені з підтримки українського народу, і в час протистояння в Криму вони не залишилися без всенародної підтримки. Про народну підтримку яскраво свідчить робота благодійної організації «Фонд відродження Українського флоту», на рахунки якого для допомоги і підтримки військовослужбовців частин і підрозділів Збройних Сил України в кризовий період надійшло понад 1,65 млн. грн. від 4200 фізичних і 60 юридичних осіб.

Як повідомили у Фонді, на початку квітня 2014 р. Фонд матеріально підтримав українських військовослужбовців, заблокованих у Криму, та провів розподіл фінансової допомоги таким суб'єктам: на матеріальну допомогу і облаштування офіцерам та курсантам Академії Військово-Морських Сил ЗС України імені П. С. Нахімова, які відмовилися зраджувати Україну, — 160 000 грн., на потреби Військово-морського ліцею і матеріальну допомогу українським ліцеїстам Севастополя — 50 000 грн., особовому складу ракетного дивізіону — 40 000 грн., надав матеріальну допомогу вдовам померлих ветеранів ВМС, виділив кошти на організацію роботи прес-центру ВМС України, надав матеріальну допомогу авіаторам аеродрому «Бельбек», особово му складу управління і штабу ВМС, екіпажам кораблів і суден, позбавлених можливостей отримувати грошове забезпечення на період передислокації, оплатив роботи зі спуску на воду ряду катерів ВМС тощо. Всього на допомогу українським

військовослужбовцям було витрачено 1,26 млн. гривень. Кошти військовослужбовцям передавалися на їхні особисті рахунки через банкомати діючих в Криму російських банків. Витрати на міжбанківські перекази взяли на себе «Приватбанк». Залишок коштів Фонду на 10.05.2014 року складає 350 000 гривень.

У зв'язку з виходом ВМС України з Криму, благодійна організація «Фонд відродження Українського флоту» змінила юридичну адресу з Севастополя на Одесу: 65012, м. Одеса, провулок В. Катаєва, 6/1. Рахунки Фонду закриті в севастопольських банках і відкриті в банківських установах м. Одеси, де Фонд продовжує свою роботу.

Банківські реквізити Фонду в «Приватбанку» міста Одеси:

БО «ФВУФ» ОКПО 37636604 МФО 328704

(Южне ГРУ ПАО НБ «Приватбанку»)

р/р 26005054309277 — у гривнях;

р/р 26000054315051 — в доларах USA;

р/р 26002054308293 — в євро.

Переобрано і керівництво Фонду. У зв'язку з виходом у відставку з посади президента Фонду віце-адмірала М. Г. Клітного, президентом Фонду обрано капітана 1 рангу на відставці Вадим

Росія окупувала Крим, посилаючись на необхідність «захисту співітчизників». На захопленому нею півострові, окрім «співітчизників», які складають 58,3% населення, не потребували і не просили її захисту близько 300 тисяч кримських татар і приблизно 500 тисяч українців (згідно з переписом 1991 року – 24,5% від двомільйонного населення півострова), з десятком інших кількісно значущих національних громад. І якщо кримських татар, які мають свій Курултай і Меджліс, представництво в органах влади, розгалужену мережу національно-культурних організацій, так-сяк захищають від дискримінації Україна, і Туреччина, і весь інший світ, зокрема й авторитетні міжнародні організації, то хто захистить на тимчасово окупованій території етнічних українців, які не мають нічого?

З’їзд біженців з Криму зібрався в кінці минулого тижня у Києві для того, щоб вирішити проблеми тих, хто опинився за межами півострова. Не сперечаємося, це важливо, але в цій ситуації, можливо, ще важливіше насамперед створити програму захисту етнічних українців, що залишилися в Криму, тому що вони вже першими зазнають дискримінації. Якщо з кримськими татарами кримська самопроголошена «влада» всіляко намагається знайти спільну мову, щоправда, неодмінно на своїх, неприйнятіх для кримських татар умовах, то з етнічними українцями вона взагалі не має наміру навіть розмовляти.

Українці в Криму не мають свого представницького виборного органу, існуючі національно-культурні організації розгромлені і в центрі, і в регіонах, вони не мають у своєму розпорядженні опори в органах влади, не мають самодостатніх ЗМІ, їхня культура, релігія, мова, побут і звичаї – принижуються і нічим не захищені. Якщо кримських татар кримська «влада» намагається задобрити хоч і нереальними, але обіцянками, намагається знайти з ними спільну мову, хоча і вимагає за це покірності і співробітництва, то з етнічними українцями вона не має наміру взагалі церемонитися, не налаштована навіть розмовляти на теми їхніх громадянських і національних прав. Українці Криму виявилися новою, наймолодшою – за термінами, але в той же час найбільш незахищеною і найвразливішою, найбільш недосвідченою в справі захисту своїх прав діаспорою, причому створеною не зі своєї волі, а насильно, в результаті інтервенції завойовників.

Приниження і безправ'я

Це не перебільшення. У «кримській конституції» українська мова вважається державною, але, як і щодо кримськотатарської, ніхто не збирається це положення виконувати. У Сімферополі на вокзалах та на громадських будівлях замість того, щоб зробити вивіски і написи трьома мовами, познімали написи українською мовою і замінили їх російськими. Чому, якщо тепер не одна, а три мови є державними?

Погрозами змусили звільнитися директора єдиної української гімназії, і все роблять для того, щоб перевести її в російськомовну. На будівлі вивісили російський прапор. Таврійський університет, що називався колись національним, перетворений у державний, де панує тільки «російський дух». З півострова прибрали весь український друк, українське телебачення, у віруючих Київського патріархату відбирають церкви, переслідують ієпархів. Уже не лише на вулиці, а й навіть і на робочих місцях в багатьох установах, зокрема в державних, встановлене панування радянської ментальності, яка не визнає національних відмінностей. Прапор України на но-

виявляється сьогодні в Криму в усій своїй красі. Класика марксизму можна було б якраз до місяця тут навіть процитувати, та не хочеться висловлюваннями радянського вождя поранити чутливу радянську ж натуру влади. Хоча багато видних кримчан, які перебувають при владі, або близьких до влади провладних журналістів усіляко паплюжать Україну та українців, з якими пліч-опліч живуть все життя, їхню мову та історію, не скупляться ні на соковиті звинувачення, ні на грубу і навмисну брехню.

Етнічні українці, які ставляться до Криму, як до своєї рідної землі, тому що і вони, і їхні предки на ній народилися і виросли, вони її захищали у війнах, докладали багато зусиль для розвитку Криму як економічного, так і

щодавно в Росії заборонили символіку, яка нібито може мати відношення до фашистської. Під заборону, немає сумніву, підведуть і тризуб, і жовто-блакитний прапор, тому що нібито під ними воювали «бандерівці», хоча відомо, що тризуб був символом ще Київської Русі, до історії якої апелює колишня Московія. А російський триколор розвішаний удастель, де потрібно іде не треба, хоча, теж відомо, на боці фашистів під ним воювали власні, в армії яких також широко використовувалася і жовто-чорна муара в стрічка, – настільки улюблені нині в Криму прикраса всіх активістів і «самооборони».

Якою має бути програма захисту?

Звичайно, сьогодні офіційному Києву не до проблем етнічних українців у Криму, як якою

лений Президенту Росії, Державній думі та Уряду Російської Федерації з пропозицією оголосити перехідний період для повернення Криму до складу України.

Цих норм і вимог мають дотримуватися в цей перехідний період. Упродовж цього періоду у визначений термін Росія зобов’язана вивести з Криму всі свої військові формування, включаючи Чорноморський флот, оскільки всі угоди щодо нього Росією розірвані в односторонньому порядку, ліквідувати в Криму всі окуповані органи влади, скасувати своє законодавство, незаконно поширене на територію Криму, передати Україні для притягнення до відповідальності всіх громадян України, які скили злочини проти державності України, – депутатів та званої «Держради», керівників і

днянських прав мешканців Криму, прав людини в Криму з обов’язковими періодичними звітами з цієї проблеми на міжнародному рівні.

Треба вимагати від Росії визнання на законодавчому рівні за кримчанами, яким насильно вручені російські паспорти, і хто цього забаєє аофіційного права на повільне громадянство з Україною без будь-якої дискримінації чи обмежень у цій сфері, і вільного доступу їх на територію України.

Органи влади України повинні вимагати повернення Постійного Представництва Президента України назад з Херсона до Криму, гарантії забезпечення його повноцінної діяльності як захисника і гаранта демократичних прав і свобод громадян України, що проживають в Криму.

Україна як держава-засновник ООН має вимагати від Росії повної реалізації положення конституції про державний статус кримськотатарської та української мов і рівного їх застосування в усіх сферах, зокрема в дошкільному вихованні, середньої та вищій освіті, в органах державної влади, в ЗМІ, на виробництві, в поштовому зв’язку, в громадських місцях. Забезпечити в Криму подальше розширення виробничої та організаційної бази освіти українською та кримськотатарською мовами.

Необхідно державними зусиллями влади України вимагати легалізації та реєстрації на умовах міжнародного права та українського законодавства всіх національно-культурних організацій як українців, так і кримських татар, їхньої вільної діяльності на основі більш лояльного українського законодавства про громадські об’єднання, не застосування норм російського законодавства для «маркування» громадських та національно-культурних організацій приналежним прізвиськом «іноземний агент» як дискримінаційного за своєю суттю.

Слід вимагати від Росії розпуск та притягнення до відповідальності в Криму так званої «кримської самооборони» як незаконної парамілітарної організації, що діє незаконними способами для обмеження прав та свобод кримчан різних національностей, яка здійснила відверті злочини проти прав громадян, проти державних символів і громадянських прав українців і кримських татар, видачі Україні її керівників, виних у вчиненні злочинів, та притягнення їх до відповідальності.

На підставі міжнародного законодавства потрібно вимагати від Росії створення спеціальних програм для дошкільної, середньої та вищої освіти в Криму, які виключають наявність спотвореної інформації з історії, літератури, державного будівництва, політики як самої Росії, так і СРСР, так і України, так і країн СНД, інших країн світу та міжнародних організацій.

Зі шкільних програм в Росії мають бути виключені програми релігійного виховання учнів у дусі російського православ’я, що містять пропаганду помилкових цінностей «російського світу», спотворене уявлення про історію та роль релігійних вченів.

**Олесь ЧЕРЕМШИНА
(Крим. Реалії)**

КРИМСЬКІ УКРАЇНЦІ: ПРИГНОБЛЕНА МЕНШІСТЬ

ція!) як виклик суспільству і ознака екстремізму. Кримські татари дали «самообороні» відсіч, але на їхньому місці українців навіть неможливо увійти – вони менш організовані, менш згуртовані, дезорієнтовані, тому що їхні організації розгромлені, їхні лідери та активісти – Андрій Щекун, Анатолій Ковалський та багато інших були викрадені «самообороною» та місцевими «терористами», їх катували, били і вивезли за межі Криму. Більшість керівників і відомих активістів української громади покинули анексійний півострів. Зрозуміло, що і зараз всяка спроба навіть культурної самоорганізації етнічних українців у Криму буде витлумачена владою як нацизм, фашизм, екстремізм, і її участники будуть переслідуватися і фізично, і морально, і юридично.

Газети Криму рясніють голосливими звинуваченнями України та українців у всіх кримських гріхах і бідах, хоча влада в Криму дводцять років як автономна і десять років як «регіональна». Просто зараз вони намагаються всю відповідальність перевалити на центр, і слухняні журналисти реалізують цю ідею. Інтернет заселений ботами, він рясніє брехнею, образливими погрозами і вимогами «забратися з нашого Криму».

Весь набір психологічних рис «великоросійського шовіністичного держморди», описаний ще Леніним в роботах «Про національну гордість великоросіїв» і в статтях про автономізацію, при полутиранні влади і всілі за ксенофобськими заявами президії Верховної Ради Автомії, а зараз «держади», Нес

потребіно впоратися з проблемою сепаратистів на сході. Але Україна з цим (українці Криму вірять в це) успішно впорається. Диверсанти і сепаратисти будуть вигнані і покарані. З обранням президента і формуванням постійної, а не тимчасової влади Україна використає весь свій потенціал, затвердить європейські цінності, стане правою державою, збудує демократичне громадянське суспільство. Кримчани всіх національностей не сміть навіть уявити, що все це буде здійснюватися без їхньої участі.

Програма захисту і порятунку етнічних українців Криму, як вони собі її уявляють, могла б складатися з програми максимум і програми мінімум. Загалом програма захисту – це програма немінучого повернення Криму до складу України. Але на перших етапах, поки Росія утримуватиме Крим, Крим силою державної влади і міжнародного впливу має підтримати кримських українців, кримських татар та людей інших національностей, цивільні та людські права яких вже почали порушуватися з боку Росії.

Кримські українці вважають, що ці викладені нижче, та інші вимоги до Росії щодо захисту цивільних і людських прав кримчан мають бути викладені в спеціальному документі від імені Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, який сформується після завершення виборів і їх офіційного оформлення. Перелік вимог має бути офіційним і від імені України під патронатом ООН, ОБСЄ та інших міжнародних організацій направ-

ДЕПОРТАЦІЯ ОЧИМА ОЧЕВІДЦІВ

У ці теплі травневі дні Ізет Зекір'яйович Халілов з села Оползневе поблизу Ялти повертається подумки у весну 1944-го, яка принесла радість визволення Криму від німецько-фашистської окупації і водночас обекти всіх кримських татар льодянім ходом депортациї.

Перший раз війну морозом репресій в їхній сім'ї ще в 1938 році, коли заарештували батька, і матір Ребія залишилася одна з сімома дітьми на руках. Довго їм нічого не було відомо про його долю. І лише за даними посмертної реабілітації дізналися, що він помер у 1942 році в тaborах на Кольському півострові.

Старший син Халілових — Ібраїм з перших днів війни був на фронти. При десантуванні з Кубані на Керч у складі 51-ої армії отримав перше поранення. Лікування в госпіталі на Кавказі — і знову на фронт. Після визволення півострова в будинку Халілових поселилися кілька радянських солдатів на чолі з командиром, а Ребія готувала їм їсти. 17 травня 1944 року о 8-ї годині вечора командир покликав жінку і повідомив:

— Мати, завтра вранці будемо вас виселяти. Приготуйте в дорогу найнеобхідніше.

За ніч вона зібрала з дітьми, що змогла. Не спали. На світанку як вирок прозвучали слова командира одному з солдатів:

— Посадіть ці сім'ю на ташкентський поїзд.

Сам сів на мотоцикл і поїхав. За трагічним збігом обставин самого ранку він на війзді з села натрапив на німецьку міну і від вибуху загинув. Однак солдат виконав дане командиром доручення. Виселенці сіли на поїзд і через деякий час їх вивантажили з речами в селі Янгиюль Ташкентської області.

Там і жили багато років —

мати та її діти. Найважчими виявилися для них перші два роки, коли депортовані в Криму в нових для них азіатських кліматичних умовах часто хворіли і вмиралі від інфекційних захворювань. Ребія ретельно стежила за тим, щоб її діти не пили воду з арика, а тільки кип'яченою. І не зважаючи на важкі умови життя, повоєнний голод, зуміла захистити і вирости всіх. Троє з них — син Ібраїм, який у складі раянських військ дішов до Берліна, та старші дочки Фатьма і Шаніє переїхали згодом у Новоросійськ, де і поховані. Там нині живе наймолодша сестра Ізета Халілова — Хатідже.

Матір померла в Узбекистані в 1957 році, а він з двома сестрами — Зекіє і Гульфі повернувся в 1990 році в Крим. Поселився в рідному селі, яке до війни називалося Кекенеїз. При в'їзді в Оползневе і нині є дорожній вказівник з цією історичною назвою. А сестри обрали для проживання Сакський район.

Ізету Халілову нині йде 80-й рік. До цього часу зберігся їхній будинок на березі моря, в якому вони жили тут колись великою і дружиною сім'єю до війни. Всю гіркоту від неї та депортациї він переадресував на... капусту, наклавши на неї своє категоричне табу на домашньому столі.

Одну її тільки й ілі тоді в різному вигляді, — пояснив мені причину цієї заборони його син Шевкет Халілов, завідувач відділу зв'язків з об'єднаннями громадян і національно-культурними організаціями Всеукраїнського інформаційно-культурного центру в Сімферополі. — Вона викликала в батьків такі важкі спомини, що в моєму дитинстві вдома ніколи не було страв із капусти.

На два географічних та історичних періоди поділила депортaciю і життя ми-

стецтвознавця, заслужено-го діяча мистецтв АРК Ельмира Черкезової. Вона народилася в Узбекистані і з дитинства чула, як її бабуся Гульзаде, працюючи в спеку в саду і винограднику, говорила: «А в Криму в цей час вітів лаванди».

До війни вона проживала в селі Кипарисному, яке розташоване на морському узбережжі між Ялтою та Алуштою і називалося тоді Кучук-Ламбад. Її чоловік у роки фашистської окупації помер, два сини загинули. Один був моряком, а другий воював з фашистами у складі Севастопольського партизанського загону. І вона, депортована з Криму з трьома дітьми — дочками Айше і Садіє, сином Мустафою, опинилася в узбецькому радгоспі «П'ятирічка».

Перші дні після прибууття були найважчі, — згадувала вона. — Вода в ариках брудна, мутна. Пити її неможливо. Місцеве населення налаштоване до переселенців недружелюбно. Люди масово вмиралі від інфекцій.

Коли її двоюрідний брат Сейд Баап Османов у військовому званні майора демобілізувався з армії після війни і, повернувшись у Крим, дізнався, що його депортовані дружина й дві дочки померли, то в нього, за словами Е. Черкезової, дочки Садіє, волосся на голові з одну ніч стало сивим. Він приїхав в Узбекистан і зібрав залишки родини в місті Бекебад поблизу Ташкента.

Бабуся Гульзаде проживала з сином Мустафою, який працював на металургійному заводі, був передовиком виробництва, раціоналізатором. Його портрет висів на заводській дощі пошани. У дворі будинку вона відтворила куточек рідного Криму, з яким

Гульзаде Кучерова з правнуком

ітам, у депортациї, не перевивався її духовний зв'язок, хоч фізично перебувала далеко. Її клумби завжди були в ідеальному порядку, а на обрізування виноградників пріїжджали колишні однослуччани, що добре зналися на цьому.

Вона не дожила до часу повернення на Батьківщину, пішовши з життя в 1986 році. Це зробили за неї її діти і внукі. Ступила на рідну землю Садіє, а там ростуть ті ж кипариси, що й до війни. І море таке ж, в якому плавала ще в дитинстві. Тепер сюди, в Кипарисне, уже без неї до родинних витоків пройнятися духом предків і красою чудової природи навколоїн місце приїжджає Ельмира з братом Іслієм та їхні діти.

Ці почуття причетності до всього, що стосується долі свого народу, Ельмира Черкезова має намір висловити на Всеукраїнському форумі татарських жінок у Казані, в якому вона бере участь цими днями в складі кримської делегації.

У Криму до 70-річчя пам'яті жертв депортациї кримськотатарського народу, яке відзначили 18 травня, відбулося багато заходів. Так, у Бахчисарай в Кримському історичному музеї «Ларішес» у комплексі «Девлет-Сарай» відкрилася фотовиставка Арвіда Шеметаса «Повертатися», в Євпаторії про-

йшов вечір-реквієм, у Феодосії в сквері біля пам'ятного знаку жертв депортациї 1944 року відбулася акція «Запали вогонь у серці своєму». А в неділю 18 травня у Сімферополі кримські татари з усього півострова за традицією зібралися на жалобний мітинг, щоб вшанувати пам'ять тих, хто не повернувся з депортациї, висловити свої думки та пропозиції щодо відновлення прав корінного народу, забезпечення облаштування і розвитку на рідній землі.

Валентина НАСТИНА

Борис ЧИЧИБАБИН

* * *
Думал о Криме: чай ты,
кровью чужой
разбавленный?
Чы и тебя мечети,
Прозвища и развалины?
...Люди — на пляж,
я — с пляжа,
там у лесов и скал,
«Где же татары?» —
спрашивал,
все я татар искал....
Шел, где паслись отары,
Желтую пыль топтал.
«Где ж вы, —
кричал, — татары?»
Нет никаких татар...
Родина оптом,

так сказать,
Отнятая и подарена, —
И на земле татарской
Ни одного татарина...

«Кримські прогулки»

1961

* * *
Как непристойно Крыму
без татар.
Шашлычных углей
лакомый угар,
заросших кладбищ
надписи резные,
облезлый ослик,
движущий арабу,
верблюжество гор
с кустами на горбу,
и все кругом —
такая не Россия...
«Судакские элегии»

1974

КРИМСЬКИМ ТАТАРАМ ЗАГРОЖУЄ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ В «НОВОМУ» КРИМУ

Кримським татарам у «новому» Криму загрожує переслідування, їх залякають, і їхнє майбутнє на анексованому Росією півострові неспевне, заявила міжнародна правозахисна організація Amnesty International.

Незважаючи на обіянки нинішньої фактичної «влади» Криму захищати права кримських татар, цей народ зазнає дедалі більшого насилиства та дискримінації, заявила директор програм Європи й Середньої Азії Amnesty International Джон Даї'юзен.

Як говориться в заявлі, російська влада дозволяє вільно діяти у Криму збройним угрупованням, які стоять за брутальними нападами на кримських татар, а також залякають кримськотатарських лідерів, погрожують розпустити найвищий представницький орган кримських татар Меджліс і обмежує їхнє право на свободу зібрання і висловлення думки.

Із Криму вже змушені були виїхати до семи тисяч кримських татар, а ті, хто лишається, постають перед неймовірним вибором — відмовитися від свого українського громадянства і приняти російське або стати «іноземцями» на своїй власній Батьківщині, заявили правозахисники.

Росія, незаконно окупувавши й анексувавши український Крим, встановила на півострові свою «владу», яка здійснює там переслідування проукраїнських сил — насамперед кримських татар, а також місцевих українців. (Radio «Свобода»)

Обирає з дерев
вітер лист золотий,
Геть відносить його —
в край далекий, чужий.
Чом же сниться листочкам
лише супокій?
Нумо осінь спитай —
все розкаже вона.
Умирають вони —
гаснуть іскри надій,
Так кінчають свій шлях
швидкоплинний земний.
Чи є сили противитись долі такій?
Нумо осінь спитай —
все розкаже вона.

Я не забуду ні на мить
Шалений твій, могутній вир,
Твоїх очей ясну блакит!
* * *
На моєму шляху
безпросвітність одна,
Як в гіркім куклі, моя доля коня.
Скільки вилити горя мені ще дано?
Серце тужить:
чи ж витрима все те воно?
Спину наче отрів
хтось різким нагаем,
Й гаснуть радощі всі
в пустоті день за днем.
Уночі лиши вітри та зірки в небесах

Все підштопать, підлатать —
По порядку;
Можна вийти та скопати
Хоч би грядку;
Можна ще води дістать
Із криниці,
Шось із їжі купувати
У крамниці.
В дамки, врешті-решт, зіграти —
Теж можливо,
І свій норов загнудзати —
Бережливо.
Можна дещо наспівати
(Це ж нескладно);
Можна і відпочивати...
Можна... Ладно...
Тож людина помовчати
Може кожна.
І лише ре-пе-тувати
Їй не можна!

* * *
Добре як, що є на світі
Поїзди!
Їдуть люди (навіть діти) —
Хто куди.
Їдуть в Юрмалу, в Бендери,
У Москву,
До французької Рив'єри,
У Хіві.
Донесе туди, за обрій,
І літак,
Та не всім в польоті добре.
Чи не так?
І автівка чи далеко
Завезе?
У дорозі з нею пекло —
Те та се.
В поїзд сів і їдь, спокійний
Взагалі,
Хоч із тундри, хоч за синій
Край землі.

Зельфіра Муталупова народилася в місті Андіжан (Узбекистан). У 1988 р. разом із сім'єю переїхала до Криму, де закінчила школу в Джанкої. У 1998 р. з відзнакою завінчила факультет журналістики Таврійського екологічного інституту. З 1996 р. працює в газеті «Голос Криму». Зараз — завідувач відділу соціальних питань, освіти, культури і спорту цього видання. Одночасно працює над підготовкою (написанням) оперативних та аналітичних матеріалів.

Вірші Зельфіри Муталупово пише з 1996 року (кримськотатарською та російською мовами). Друкуємо кілька її поезій у перекладі Федора Степанова.

Зельфіра Муталупова «ЩО СПОСТИГЛО ТЕБЕ, БАТЬКІВЩИНО?..»

ЧОМУ?
Що спостигло тебе, мое море?
Чом твоя помутніла вода?
Чи тому, що нахлинуло горе?
Чи тому, що прийшла біда?
Що спостигло тебе, моя чайко?
Чом скігління пронизливий крик?
Чом відбилася від рідної зграйки?
Чом ти сива, неначе старик?
Що спостигло тебе, мое небо?
Чом сумуєш за всіх і за себе?
Чом хмар такі чорні кущі?
Що спостигло тебе, мое сонце?
Чом в проміннях нема теплоти?
Чому світло погасло в віконці?
Чом до мрії спалили мости?
Що спостигло тебе, моя піснє?
Чом такий сумовитий мотив?
Чом у серці йому надто тісно?
Чом затих він і в невідь уплив?

Що спостигло тебе, Батьківщино?
Чом такі твої очі сумні?
Чом в них смуток
закляк безупинно?
Чому застять їх слози рясні?
БЕЗПОРАДНЕ ЛИСТЯ
Облітає з гілля жовтий лист
і зника.
Цих листочків довічно<br

ПІДПИСАНО УКАЗ ПРО ЗМІНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Виконуючий обов'язки Президента України, голова ВРУ Олександр Турчинов підписав указ про рішення РНБО від 28 квітня 2014 року «Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України». Про це повідомляється на сайті Голови держави.

Зокрема, РНБО зазначає, що останнім часом Російська Федерація поширяє недостовірну, неповну, упереджену інформацію про Україну, через що намагається маніпулювати суспільною свідомістю в Україні та за її межами.

Виходячи з необхідності вдосконалення нормативно-правового забезпечення та передбачення й нейтралізації потенційних і реальних загроз національній безпеці в інформаційній сфері, РНБО вирішила, що Кабмін у місячний строк має розробити і внести на розгляд ВРУ законопроект «про внесення змін до деяких законів України щодо протидії інформаційній агресії іноземних держав, передбачивши, зокрема, визначення механізму протидії негативному інформаційно-психологічному впливу, в тому числі шляхом заборони ретрансляції телевізійних каналів, а також щодо запровадження для іноземних засобів масової інформації системи інформування та захисту журналістів, які працюють у місцях збройних конфліктів, вчинення терористичних актів, при ліквідації небезпечних злочинних груп».

Також уряд повинен упроваджувати розробки за участі Національного інституту стратегічних досліджень, Служби безпеки України, інших державних органів і науково-дослідних установ та подати на розгляд РНБО проект нової редакції Доктрини інформаційної безпеки України.

Крім того, Кабмін має розробити і внести на розгляд парламенту законопроекти про внесення змін до законів України, зокрема, до законів «Про основи національної безпеки України», «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про Службу безпеки України», «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», а також проект закону про кібернетичну безпеку України.

Також уряд має опрацювати питання щодо створення національної захищеної операційної системи, національного антивірусного програмного забезпечення, спеціальних програмних і технічних засобів захисту державних порядку.

інформаційних ресурсів та інформаційно-комунікаційних мереж; ужити заходів щодо забезпечення поширення у світі об'єктивних відомостей про суспільно-політичну ситуацію в Україні, зокрема, шляхом створення відповідного медіаходдингу для підготовки якісного конкурентоспроможного інформаційного продукту.

Також РНБО вирішила, що Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України разом із Службою безпеки України в двомісячний термін повинні розробити та подати на затвердження Кабінету Міністрів України заходи щодо посилення захисту державних інформаційних ресурсів від протиправного втручання; ужити додаткових заходів щодо захисту інформації з обмеженим доступом (насамперед персональних даних, що належать до конфіденційної інформації) під час її обробки в інформаційних системах.

МЗС упродовж місяця має розробити порядок аналізу інформаційних матеріалів іноземних засобів масової інформації, що мають представництва в Україні, з метою впровадження дієвого механізму акредитації журналістів, працівників засобів масової інформації; ужити заходів до активізації міжнародного співробітництва з питань протидії негативним інформаційно-психологічним впливам та кібернетичній злонічинності.

СБУ, Адміністрація Держприкордонслужби, Державний міграційний службі доручено вживати в межах компетенції в установленому порядку при вирішенні питань, пов'язаних із перебуванням на території України іноземців та осіб без громадянства, зокрема журналістів, телеоператорів, інших працівників ЗМІ, заходів щодо захисту національної безпеки в інформаційній сфері, охорони громадського порядку.

З НАХАБНОЮ КРЕМЛІВСЬКОЮ ПРОПАГАНДОЮ ТРЕБА БОРОТИСЯ ГУРТОМ!

Європейський Союз повинен допомогти українцям та іншим народам пострадянських держав протистояти нечесній пропагандистській кампанії, яку розгорнув Кремль. У цьому переконані польські політики та інтелектуали, які закликають Київ, а також інші європейські столиці до інформаційного контрааступу. На думку польських експертів, настало потреба створення загальноєвропейського російськомовного телебачення.

хочу запитати: чому російський наратив у Європі лунає щодня, а українського наративу нема?

Кремлівська експансія передусім відбувається в інформаційній сфері. Після того, як російська пропаганда заполонює голови людей, Москва готова захоплювати нові території. У цьому переконана Агнешка Ромашевська-Гузі, директор білоруськомовного телеканалу «Белсат», який надає сигнал з Польщі на територію Білорусі. За її словами, пересічному європейцеві в голові не вкладається, наскільки брехливе російське телебачення, зокрема те, яке дилиться в країнах ЄС.

«Нормальна людина, як правило, не уявляє собі, що можна настільки фундаментально брехати, говорити, що існує щось, чого насправді нема, називати чорне білим. Це пропаганда, з якою стикнулися всі пострадянські країни, включно з тими країнами, які є членами ЄС і НАТО. Крім цього, ця пропаганда рикошетом вдаряє у Захід. Дезінформація впливає на західні держави, може, меншою мірою, однак це діє», – зазначає Агнешка Ромашевська-Гузі.

На прес-конференції у Варшаві вона навела приклади нахабних маніпуляцій, якими

не гребуть у російських ЗМІ, аби тільки дискредитувати Україну. Ромашевська-Гузі представила фрагменти новин на телеканалах НТВ та «Россия 1», де той самий чоловік з'являється спершу в ролі німця, який організовував сутички в Одесі, а потім – проросійського активіста, побитого українцями в Миколаєві.

Тому, наголошує Ромашевська-Гузі, назрів час створення європейського російськомовного телебачення, яке буде своєрідною протитурботою проти російської пропаганди. Вона нагадує, що нещодавно цю ідею у польському сеймі озвучив Радослав Сікорський, міністр закордонних справ Польщі. За словами Ромашевської-Гузі, створення такого телеканалу потривало б рік-півтора. Фінансувати його мали б спільними зусиллями країни ЄС. Цільовою аудиторією такого телебачення передусім були б регіони в Центрально-Східній Європі, де проживає російськомовне населення, зокрема Східна Україна, Білорусь, Придністров'я, а також Балтійські держави.

Директор ТБ «Белсат» наголошує, що Європа вперше з часів закінчення Холодної війни зіткнулася з настільки потужною і небезпечною інформаційною кампанією Росії. Боротися з нахабною кремлівською пропагандою просто необхідно, переконана Агнешка Ромашевська-Гузі.

Radio «Свобода»

Українським засобам масової інформації довіряє 61,5% респондентів, а російським – лише 12,7%. Про це свідчать передані УНІАН результати опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова.

Досить високий рівень довіри серед суспільних інститутів має церква (її довіряють 65,6% опитаних) та Збройні Сили України (58,9%). Водночас більше половини респондентів не довіряють політичним партіям (76,2%), комерційним банкам (73,5%), міліції (66,7%), Національному банку України (57%), Службі безпеки України (56,3%).

«УКРАЇНА – ПОЛЕ БОЮ»: ЯК РОСІЙСЬКА ФАНТАСТИКА КУЄ ШОВІНІСТІВ

Найбільше видавництво Росії започаткувало нову серію жанрової розважальної літератури «Україна – поле бою. Фантастичний бойовик».

Показовий є сам час її появи. Наприкінці березня – початку квітня оперативно вийшли книги «Український фронт. Червоні зірки над Майданом» Федора Березіна, «Поле бою – Україна. Зламаний тризуб» Георгія Савицького і «Україна в огні» Гліба Боброва.

Написані ці романи ніби під копірку, сюжети дуже схожі. Достатньо ознайомитися з видавничою анонтацією одного, щоб отримати уявлення про всі: «Найбільш актуальній фантастичний бойовик від автора легендарних «Червоних зірок! Відчайдушно «неполіткоректний» роман, заборонений «свідомитами» в Києві! Третя світова війна на порозі. Глобальна пожежа почнеться на Україні. Збройний конфлікт, що спалахнув у Криму, загрожує перекинутися на всю Європу. І Росії не залишиться остроронь вирішальних подій. Головним фронтом майбутньої війни стане Український фронт! Чи будуть по Майдану марширувати натовпами «миротворці» – або над «Матір'ю міст Руських» знову зійдуть Червоні зірки? (Все це – про роман донеччанина Березіна).

Показові фінальні глави зазначеної книги «За співпрацю з окупантами». Головні позитивні герої діловито обговорюють, коли, де і з якою табличкою на грудях потрібно буде стратити – через повішання – головного негідника Данилу Парfenюка: «Я розумію, ми тут всі

не кати, але добреїнкими ми були кілька поколінь. Тому гідота прийняла це за слабкість. Великою мірою, звичайно, так воно і було. Тепер доведеться проявляти силу».

Самі за себе говорять назви останніх глав роману Георгія Савицького:

«31. Операція «Зламаний тризуб». 32. «Вільне полуовання». 33.

Звірячий вишкір «демократії». 34. Штурм. 35. Друга «Переяславська рада».

Варто зазначити, що поки всі три книги нової серії – це перевидання. Вперше вони були видані ще в 2009–2012 роках («після того» не обов'язково означає «внаслідок того»), проте в 2008 році на саміті в Бухаресті тодішній прем'єр Путін вперше рішуче сказав про Україну як про failed-state, тобто як про

крайній-невдаху). До економічної кризи 2008 року в одній тільки ЕКСМО-Язуа існували безліч книжкових серій з пропагандистським відтінком, в рамках яких вдавалася подібна література: «Війни завтрашнього дня»; «Війна на порозі»; «Військова фантастика»; «Війни майбутнього»; «Війна. Імперський генеральний штаб». Після різкого скорочення книговидання всі вони були об'єднані в одну серію – «Військово-історична фантастика» (вона ж – «Військово-

патріотична фантастика»). Після різкого скорочення книговидання всі вони були об'єднані в одну серію – «Військово-історична фантастика» (вона ж – «Військово-

патріотична фантастика»).

Для романів російської «бойової фантастики» характерні імперськість, агресивність, мілітаризм, радянський реваншизм, аж до шовізму. Ось, наприклад, назви романів трилогії «Війна 2030» Федора Березіна, що вийшла в серії «Війна. Імперський генеральний штаб»:

1. «Прapor наших дітей» (на обкладинці – солдати в зелених

формі без розпізнавальних знаків

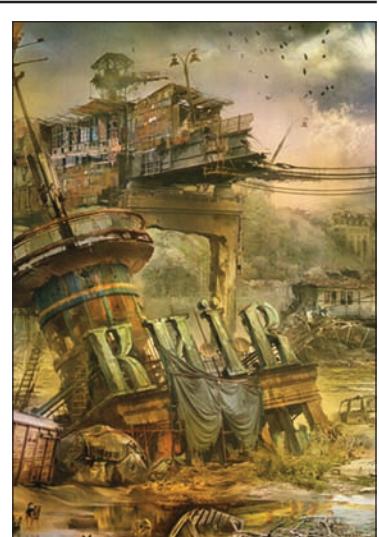
встановлюють прapor СРСР на тлі

палаючого Капітолію і Статуї Свободи, книга удостоєна премії Сергея Павлова, «Лунна радуга» – 2009). 2. «Пентагон має бути зруйнований!». 3. «Руїнами Пентагону

задоволений!».

Для тих, хто слабо знайомий з

жанровими особливостями фанта-

Наші кримські читачі передали до редакції цей журнал з видами зруйнованого Києва і відповідним наповненням – роздавав якийсь чоловік яга ще задовго до появи «зелених чоловічків». Давно готувалися...

Загалом усі зазначені автори відомі своїми ультраконсервативними поглядами. Подібну скандалну репутацію має згаданий блогер Максим Калашников. Олександр Север прославився книжкою «Сталін против «виродків Арбату». 10 сталінських ударів по «п'ятій колоні». Йдеться в цьому творі про події багаторічної давнини, книга видана чотири роки тому, а яка актуальна термінологія!

Ці «літератори» регулярно називають своїх опонентів «фашистами», «нацистами». При цьому їхні власні блоги грішать проявами відвертого расизму.

Подібні факти допомагають зrozumіти, як кремлівській пропаганді вдалося переконати більшу частину населення Росії, що українці

значною мірою більше не братні народ, що їм потрібно допомогти самоочиститися від «свідомітів», що війна на території України – це нормальні. Все це – робота не тільки останніх місяців, але й останніх років. Саме тому, ймовірно, у багатьох росіян образ ворога вдалося сформув

Ця стаття професора Михайла Брайчевського була опублікована в журналі «Розбудова держави» № 7 за 1992 р. Відтоді минуло уже понад двадцять років, а вона не втратила своєї актуальності. За цей час відбулося чимало змін у суспільно-політичному житті таких європейських країн, як Югославія, Чехословаччина, в українському Криму... Йде боротьба за передел кордонів на Сході нашої держави. Тож дуже доречними стосовно нинішніх умов видаються питання, порушені в статті М. Брайчевського «Історія з географією», которую ми й хочемо запропонувати нашим читачам.

Однією з найпекучіших і злободінних проблем сьогоднішньої політики є проблема державних кордонів в Європі, зокрема — Східний. Актуальність тієї проблеми особливо підкреслена розпадом Радянського Союзу і крахом Російської колоніальної імперії — цього потворного монстра, що протягом багатьох століть душив і грабував численні народи на просторі від Балтики до Тихого океану.

На жаль, тенденції, які виявляють себе в тій сфері, не дають оптимізму. Скандал довкола розрекламованого візиту Б. Єльцина до Японії переконливо показав: Росія аж ніяк не відмовилася від імперських амбіцій. Проголошені Курильських островів (які, по суті, їй не потрібні і загосподарювати які вона неспроможна) «споконвічно російською землею» свідчить, що ані історичні реалії, ані юридичні засади, ані елементарна пристойність не беруться до уваги, коли заходить мова про російський великороджавний месіанізм з його претензіями на світове панування.

Ця проблема має свою історію і свою закономірність.

Перша світова війна 1914–1918 рр. спричинилася до ліквідації чотирьох великих імперій на сході Європи: Російської, Пруссії, Австро-Угорської та Турецької. Версальська угода кардинально перетасувала кордони в Східній Європі. Була створена система лімітофів — малих держав, формально незалежних, а по суті маріонеткових. То був так званий «санітарний кордон» між капіталістичним Заходом та Радянською Росією.

Світова революція, на яку сподівалося і на яку розраховувало більшовицьке керівництво, забарилася; отож доводилося покладатися на власні сили. Утворення СРСР в грудні 1922 р. означало відродження Російської імперії, хоча й з деякими поправками: Фінляндія, Прибалтійські країни (Литва, Латвія, Естонія), Польща здобули незалежність.

Версальська система становила дивовижну картину — на перший погляд фантастично безглузд, але в дійсності глибоко продуману і по-своєму логічну. Народи буквально різали по живому: з'єднували те, що з'єднанню не піддавалося, краяли те, що повинно було залишатися цілим. Це було грандіозне націковування одніх народів на інші за принципом: «роз'єднуй і володарюй».

Своєрідним «заповідником» ряду великих і малих народів була Югославія, до складу якої потрапили Сербія, Хорватія, Словенія, Боснія та Герцеговина, Чорногорія, частина Македонії. А також — область Косово, заселена албанцями. Для чого було країти той неслов'янський мусульманський народ, який одержав свою національну державність в рамках незалежної Албанії? Що перешкоджало включити Косово до складу тієї держави?

«Життєвість» югославського конгломерата найяскравішим чином демонструється в нашій дні: з'явився навіть сумний термін «югославський варіант» або «югославська модель», який навряд чи

Чи розуміли творці Версальської системи, що, передавши Охрид Югославії, вони завдавали Болгарії не лише територіальних втрат, а глибоко травмували душу болгарського народу. Адже Охрида — історичний центр національної болгарської культури, пов'язаний з іменами Кирила й Методія, Клиmenta Охридського та інших визначних просвітителів.

Чи можна думати, що Ж. Клемансо, Д. Ллойд-Джордж та В. Вільсон, розробляючи Версальську угоду, не віддали, що творили? Прекрасно віддали. Більше того, саме тут прихованій головний сенс і головна мета тієї системи. Східну Європу перетворили на діжку з порохом, ладну вибухнути в перший-ліпший момент. І треба визнати, за-

структурах. Як приклад називають Європейське співтовариство, що визнається за етап тієї інтеграції.

В дійсності якраз навпаки. ХХ ст. (всупереч прогнозуванням К. Маркса та Ф. Енгельса) минає під знаком національно-визвольної боротьби, краху великих імперій та переможного утвердження незалежних держав. Всі спроби політичної інтеграції незмінно завершуються провалом.

Після Другої світової війни, наприклад, виникло об'єднання Нідерландів, Бельгії та Люксембургу. З цього нічого доброго не вийшло. Де той нещасний Бенілюкс тепер? Шо від нього лишилося? Зараз мало хто й пам'ятає про цей вельми позитивний експеримент.

У п'ятирічних роках виникла ОАР — Об'єднана Арабська Республіка. Її започатковано злуково Єгипту та

нізму, аніж той, що гарантував СРСР, а нині обіцяє безперспективна Співдружність незалежних держав (СНД), важко собі й уявити. І те, що Україна за радянських часів мусила інтенсифікувати зв'язки не з Францією, Англією, США та іншими розвинутими країнами, а з Киргизією чи Таджикистаном, фатально відбилося на її соціально-економічному розвитку, а відтак і у сфері духовного життя. Наслідки тієї «інтеграції» і сьогодні даються взнаки. Різні за етнічною основою, історичними традиціями, господарчими потенціями, за рівнем соціального розвитку, духовними потребами і т.д. народи грубою силою заганяли в одне спільні стійло. Орієнтація на стосунки з відсталими країнами ні до чого позитивного привести не могла.

Гельсінська нарада з питань європейської безпеки 1975 р.

то гарячих голів.

Тому Гельсінська нарада виявила величезну мудрість, висунувши принцип недоторканності сучасних кордонів, і закиди до його порушення (нехай би в порядку винятку) не можна трактувати інакше, як злочин проти людства.

Розпад Радянського Союзу був справді поворотним моментом у розвитку не лише Східної Європи, а усього світу. Ця подія спровалила на наших сучасників величезне враження. На одних — гостро негативне, можна сказати, трагічне. З різних боків лунають ламаніті з приводу загибелі великої держави, звінувачення М. Горбачова та його команди у здійсненні політики, що привела до такого розвалу, — хоча сам Горбачов робив все можливе для врятування імперії, а укладання нового «Союзного договору», можна сказати, було

ІСТОРІЯ З ГЕОГРАФІЄЮ

Михайліо БРАЙЧЕВСЬКИЙ

но німецьким населенням, шматок Угорщини з містом Кодциці, частину українського Закарпаття. А Моравія зникла з європейської мапи.

Ще потворніше виглядала «Романія Маре» (Велика Румунія), що становила собою класичний приклад лоскунів монархії. До її складу дивним чином були включені дві третини Молдавії, угорська Трансильванія, болгарська Добруджа, українська Буковина й Пониззя Дунаю. Якщо вилучити ці землі, то від «Великої Румунії» лишиться невелика округа — колишня Волошинська (Мунтенія та Олтена) з містами Букурешті та Поєшті.

По прикладу Польщі за Ризьким миром 1920 р. потрапила Західна Україна та Білорусь, частина німецької Сілезії та Померанії (Помор'я). До того ж в 1920 р. Польща збройною рукою заграбала Віденську обл. (Східна Литва). Неперевершеним «шедевром» величудрої політики велемудрий Польський коридор, що розкрайв Німеччину, відокремивши Східну Пруссію від основної частини Райху.

Можна зрозуміти прагнення Польщі мати вихід до моря. Можна визнати його коли не вповні законним, то принаймні обґрунтованим. Для задоволення цих претензій існувало два варіанти: можна було вивести той коридор поруч з вільним містом Данцигом (Гданськом) або поруч з литовським Мемелем (Клайпедою). Перший варіант реально перерізував Німеччину в кордонах, визначеніх 1918 року, другий — дозволяв уникнути цього. Всупереч здоровому глазду була обрана друга ідея.

Для чого було пристосувати до Румунії Добруджу, коли поруч утримувалася незалежна Болгарська держава, або Трансильванію впритул до суворінної Угорщини? Для чого було ділити Молдавію між Румунією та СРСР, замість того, щоб утворити єдину Молдавську республіку? Для чого було розбивати Македонію, прирікаючи її на вічний конфлікт між Болгарією, Югославією та Грецією?

Глибоко хибним є розжеження, що республіки колишнього Радянського Союзу поодинці не здужують вижити і вимагають нового об'єднання. Посидаються на те, що в наш час ніби історичний розвиток іде в напрямку інтеграції — злучення народів у певних політичних

Сирії, але малося на увазі, що в міру розвитку й розширення «ісламської революції» до того союзу (якно скопійованого з досвіду СРСР) будуть приєднуватися інші арабські (та й не тільки арабські) країни. Що з того вийшло? Крах на першому ж кроці. Коли відбувся революційний переворот в Іраку, його лідер Касем (який на відміну від нинішнього Гусейна дотримувався прогресивної орієнтації) рішуче відмовився вступити до ОАР, завдяки чому цей випадок великороджавницької політики Насера благополучно скочив у Бозі.

Ця тенденція продовжує діяти і в наш час. Свідченням того є величезні труднощі, які чатують на шляху Європейської співдружності, зокрема опір, який зустрічають маєткарські домовленості (референдум у Франції не зібрав навіть повного п'ятдесяти відсотка голосів); спроби утворити «єдиний фінансовий простір» і запровадити спільну грошову одиницю (екю).

Звичайно, ізоляціонізм — перспектива не дуже приваблива. Жодна країна не зможе нормально розвиватися, не вступаючи в безпосередні стосунки — економічні, політичні, культурні тощо. Радянсько-компартійна влада притягувала залежності від великих людських та матеріальних втрат призвідати міжнаціональні конфлікти. Уникнути їх є лише один спосіб — ліквідація багатонаціональних імперій (великих, як СРСР чи Китаї, і малих на кшталт Румунії чи Югославії), національно-державна дезінтеграція. Здобуття усіма народами (великими і малими) незалежності в рамках справедливих (не на словах, а на дії) державних кордонів.

Неминучість тієї перспективи, повторюємо, не викликає сумніву. Але такою ж безсумнівною істиною є й те, що проблема та не на часі. Європа не готова до такого перегляду. І це спровадило не лише щодо Східної Європи, а й усього континенту. Бо і західні країни в переважній більшості є багатонаціональними. Отож існує проблема Провансу, Нормандії, Бретані, Ельзасу, Лотарингії у Франції, Шотландії, Ольстеру, Уельсу в Англії, Каталонії, країн басків в Іспанії і т.д. І події в Північній Ірландії переконливо свідчать: в цивілізованих країнах теж міжнаціональні чвари можуть породжувати тотальні конфлікти — не згірш Карабаху, Осетії, Абхазії чи Таджикистану.

Отже, який перегляд кордонів розпочався, то неминуче спричинив би хаос, все-світню конфронтацію, боротьбу всіх проти всіх. А далі — Третю світову війну, яка стала б останньою в історії людства. Грізний приклад Наддніструйщини та Югославії (що розпочався саме з перегляду кордонів) має слугити пересторогою для над-

формулювання принципу непорушеності сучасних кордонів, якому, однак, можна протиставити принцип тотального перегляду границь, зокрема ліквідації Версальської системи (про що вже говорилося вище). Це завдання передбачає не лише рух за національне визволення народів, що й досі перебувають у складі багатонаціональних імперій (словаків, хорватів, словенців, босніяків, македонців тощо), а й повернення народам їхніх земель, що потрапили під чужоземне панування: Трансильванія — угорцям, Добруджі — болгарам, Косова — албанцям і т.д.

Цього вимагає не лише історична справедливість, а й цілком прозаїчні інтереси загальнолюдського поступу у всіх сферах суспільного життя. Ми бачимо нині, до яких колосальних людських та матеріальних втрат призвідати міжнаціональні конфлікти. Уникнути їх є лише один спосіб — ліквідація багатонаціональних імперій (великих, як СРСР чи Китаї, і малих на кшталт Румунії чи Югославії), національно-державна дезінтеграція. Здобуття усіма народами (великими і малими) незалежності в рамках справедливих (не на словах, а на дії) державних кордонів.

Знікнення радянської імперії, отже, є величезним благом для людства, і заперечувати це можуть лише ті, хто втратив (а може, й ніколи не відчував) історичного поступу, але несхідно просувалася до свого краху. Весь той час вона трималася за рахунок брутального насильства, тerrorsу, репресій, її не поважали, а боялися, називаючи «імперією зла». А страх і насильство в політиці ніколи не забезпечують ані процвітання, ані поваги і захоплення сучасників. І пишатися тим, що тебе бояться, навряд чи доцільно.

Знікнення радянської імперії, отже, є величезним благом для людства, і заперечувати це можуть лише ті, хто втратив (а може, й ніколи не відчував) історичного поступу, з усуненням поступово, але несхідно просувалася до свого краху. Весь час вона тримал

Глибока туга за Батьківщиною і настальгія за далекою Україною супроводжувала великого Пoета упродовж 10-ти років жахливої і призивної солдатчини. Він, як зазначається в одному з листів, день і ніч марив своєю Батьківщиною. Надія хоч колись зустрітися з Україною зігрівала його хворе серце й травмовану душу.

*Холоне серце, як згадаю,
Що не в Україні поховано, —
Що не в Україні буду жити.*

Він сподівався хоч під кінець життя повернутися на береги рідного Дніпра, мріючи:

*Коли-небудь
Хоч на старість стати
На тих горах окрадених
У маленький хаті.
Хоча серце замучене,
Поточене горем,
Принеси і положити
На дніпровських горах.*

Шевченко добре знат, що в Україні про нього збереглася пам'ять і його там чекають.

*Пішов би я в Україну,
Пішов би додому.
Там би мене привітали,
Зрадили старому.*

У січні 1857 року у листі до Толстого Тарас Шевченко пише з Новопетровського про своє бажання «спеціалізуватися в Академії на гравіруванні і зі своїм творчим доробком вирушити у мою милу Україну, і на хуторі одного з дружів моїх, скромних прихильників муз і гравій, відтворити в гравюрі славнозвісні витвори обожнованого мистецтва. Яка слодка, яка утішна мір'я».

Мріючи про поїздку в Україну, Шевченко сподівався також покінчити зі своїм бурлацьким життям. У листі до Марії Максимович (дружини Михайла Максимовича) перед Різдвом 1858 року він писав: «Оженіть, будьте ласкаві, а то так і пропаду бурлацькою на чужині. На те літо, як Бог поможе, я буду в Києві і на Михайліві Горі, а Витам, під явором або під вербою, поставте заквітчуану книгу, а я піду погуляти, та і зустріні її. Полюбимось, то й поберемось. Бачте, як просто і гарно» і «чукрне» просто на Михайліві Горі. Зрештою, навіть без грошей збиралася приидти туди. «Як Бог та Ви поможете, — писав їй, — то, може, й одружусь».

На жаль, видання «Кобзаря» та клопоти з цензорою змушували поета зволікати з поїздкою в Україну. Намагання Шевченка заробити хоч якісь гроши на поїздку в Україну, як і видання своїх творів, у часі збіглося з розпалом посилення цензурних утисків.

«Думка дресирувати Росію і дати її розумовій діяльності вказану форму не зупинилася на вихованні... Вона перешла й на літературу, твердив один з анонімних авторів тієї доби».

Справа доходила до курійовів. Тогочасна цензура з підошвою ставилась навіть до творчості колись велими наближеною до трону російського поета Олександра Пушкіна. Відомому книговидавцеві Я. Ісакову дозволила видавати лише вже друковані твори поета. Шо ж до Шевченка, до якого сам цар і царедворці були налаштовані велими вороже, пройти через цензурне суді без ґрунтовного жандармського чистилища годі було й сподіватись.

Жандармське управління і його цензурна філія зробили все можливе, аби посварити Шевченка з Кулішем, який брався за видання нового «Кобзаря». Тому Шевченку довелося звертатися за підтримкою до найбільш авто-

ритетного видавця й книготорговця тогочасної Російської імперії Дмитра Кожанчикова. Він був епіцентром демократичного руху у Петербурзі, славився кмітливістю та незалежністю від влади. Але і він виявився бессилим у змаганні з шефом III відділення В. А. Долгоруковим, який дав цензорам вказівку піддати твори Тараса Шевченка «строгому розглядненню». Мабуть, зазначені вказівки шефа жандармів змустили Кожанчикова нав'яза-

ти в величезним творчим натхненням. Саме під Сумами Шевченко зарисував одне з наймальовничіших уроциш в Україні — Стінку Господині Лебединського маєтку пані Наталії Хрушової. Й Шевченко подарував намальований твір «Весняний вечір». На Батьківщині поет немов би духовно відродився і працював з величезним натхненням. Кінцевою метою подорожі була садиба Максимовичів Михайлова Гора під Золотоношою. У Лебедині, мабуть, не без допомоги поміщиця, мандрівнику надали добрих коней. Завдяки цьому він досить швидко перетнув усю Полтавщину, вже 10 червня прибув до Пирятину. Немає сумніву, що поет вирішив ще раз поринути в атмосферу своєї молодості. Тому він на Пирятинщині відвідав хутрі-садиби Мокрицьких. Братья Мокрицьких (Петра,

во-рафінадний завод, один з перших у Російській імперії машинобудівний завод та спорудили унікальне житло-містечко. Славетна фірма «Брати Яхненки-Симиренко» з середини XIX століття була найпотужнішим виробником цукру в колишній Російській імперії. Вона мала великих крамниць та комори майже у всіх великих містах країни, навіть у Москві та Петербурзі. Цукор та вітчизняна пастила, виготовлені на українських підприємствах фірми «Брати Яхненки-Симиренко», успішно конкурували на європейському ринку з продукцією французьких, бельгійських та німецьких виробників. Машинобудівний завод Яхненків-Симиренка налагодив не лише виробництво найскладнішого обладнання для цукрових заводів, але й виготовляв вітчизняні парові двигуни

для заводів працювали кілька тисяч робітників. Вони їхали до Городища з усієї України і навіть з російських губерній. На замовлення фірми тисячі селян на Черкащині вирощували на своїй землі цукровий буряк, заробляючи на цій справі добре гроши. Забезпечивши велику масу людей робочими місяцями та пристойною платнею, Симиренківсько-Яхненківська фірма рятувала десятки тисяч українських родин від еміграції до Сибіру та Далекого Сходу, що сприяло збе-

дальні на свій кошт також заводську церкву. Селище мало вулиці з твердим покриттям, водогін та вуличне освітлення газовими ліхтарями, яких на той час не мали навіть російські столиці. Працюючи на заводах фірми при каліцтві та втраті працездатності отримували спеціальну пенсію і мали великих соціальні пільги. На заводах працювало кілька тисяч робітників. Вони їхали до Городища з усієї України і навіть з російських губерній. На замовлення фірми тисячі селян на Черкащині вирощували на своїй землі цукровий буряк, заробляючи на цій справі добре гроши. Забезпечивши велику масу людей робочими місяцями та пристойною платнею, Симиренківсько-Яхненківська фірма рятувала десятки тисяч українських родин від еміграції до Сибіру та Далекого Сходу, що сприяло збе-

ОСТАННЯ ПОДОРОЖ ТАРАСА ТА ЙОГО ЗУСТРІЧІ І ЛИСТУВАННЯ З ПЛАТОНОМ

О. Берендей. «Тарас Шевченко читає свої твори в колі родини Платона Симиренка»

ни для них. Фірма випустила і успішно експлуатувала на Дніпрі перші у Росії суцільнотетелеві пароплави «Українець» та «Святослав».

А ще заводи українських підприємців славилися не лише демократичною адміністрацією, високою платнею робітників та винятковими соціально-побутовими умовами для всіх працівників та членів їхніх сімей. Для фахівців на Платоновім хуторі, неподалік від заводів, було збудоване європейського типу котеджне містечко з присадибними земельними ділянками для кожної сім'ї. Сімейним робітникам також надавали пристойне житло, а одинокі та сезонні працівники мешкали у спеціально збудованому гуртожитку. Всіх мешканців та працюючих безкоштовно обслуговували заводська лікарня, аптека, кілька крамниць, за пільговими цінами діяла їдалня.

При заводі фірма створила технічне училище, в якому діти заводчан та сімей з Млієва безкоштовно навчалися діти не лише працівників фірми, а й школярі з навколишніх сіл. У заводській школі, технічному училищі та лікарні працювали фахівці з вищою освітою. Провідники фірми збу-

реженню та збагаченню генофонду нації.

Керманічі фірми вирізнялись з-поміж інших підприємств високим патріотизмом, порядністю, великою щедрістю та благодійництвом. У голодний 1830 рік вони врятували від смерті десятки тисяч черкаських сімей, а у Кримській війні 1854-1856 років надавали фінансову підтримку армії, яку обкрадали російські чиновники та генерали. Заводи фірми Яхненків-Симиренка були осередками та оберегами української духовності.

У всіх сферах на підприємствах фірми нарівні з іноземними та російською функціонувала українська мова. Нею також навчали дітей у школі та технічному училищі. У заводському театрі українською мовою відбувалися також вистави.

Отже, фірма «Брати Яхненків-Симиренко» започаткувала у тогочасній Російській імперії зародок цивілізованого народного капіталізму з людським обличчям. Коли б Україна була на той час незалежною державою, то саме по цьому шляху мало б розвиватись у ній суспільно-економічне життя. Проте цей шлях виявився неприйнятним і навіть ворожим для тоталітарно-кріпосної Російської імперії.

міг також порекомендувати і П. П. Гулак-Артемовському, з яким підприємець давно листувався. До цього висновку наводить той факт, що саме ідучи до рідної Кирилівки, до Хропалевого хутору поєт завітав першим.

У кінці червня Тарас Григорович покинув гостинну садибу Максимовичів, перепливши човном на правий берег Дніпра. М. Чалий та П. Жур вважають, що до Млієва вони також дістались човном, спочатку до Сокирної, а потім — по річці Вільшанці і до Млієва.

Олексія Хропаля, до садиби якого поет приїхав першим, гість не застав вдома. Тому ж негайно відбув на Платонів хутор до Симиренків. Як засвідчує Павло Зайцев: «Шевченка зустріли з надзвичайною гостинністю й пошаною. За кілька хвилин по приїзді Шевченко був з всіма як свій. Улаштували його там з величезним комфортом. Він відпочивав тут душою. Був у веселому настрої: оповідав веселі анекдоти, читав з узятою з собою в подорож захалаючою книжечкою свої невільницькі поезії — читав артистично, так, як він умів це робити. Справивши на господарів і все їхнє оточення велике враження, він сам завдячував свій добрій настрій всьому тому, що там побачив».

(Продовження на 9-й стор.)

Коли ж оглянув завод, озаномився зі школою, лікарнею, крамницями, книгохрінкою та упорядкованим, надзвичайної краси містечком, то вражений і розчутливий зі слізами на очах обійняв і розілував старийшину фірми Кіндрата Яхненка і промовив: «Батьку! Що ти тут наробив!».

Дійсно, на тлі суспільного жебрацтва та зліднів, нещадної експлуатації української людності у тогочасній Російській імперії чуйний до чужого горя поет і великий людинолюбець Тарас Шевченко побачив промінь світла й можливості іншого життя. Тож і не випадково, що під враженням від побаченого на Платоновім хуторі він, повернувшись до крижаного Петербурга, написав 3 листопада свій знаменитий чотиривірш:

*О люди! люди небораки!
Нащо здалися вам царі?*

стю прийняв пропозицію мецената.

Проводжало поета велике зібрання людей, майже все заводоуправління та мешканці Платонового хутора. Платон Симиренко спорядив для нього найкращий екіпаж, а на випадок непогоди дали поету ще й плаща. Після садиби Симиренків Шевченко відвідав рідну Кирилівку.

Як засвічує Петро Жур, з Корсуня Тарас Шевченко ще двічі приїжджав до Симиренків. Ймовірно, що з Платоном Федоровичем та Олексієм Хропалем поет обговорював питання кредитування будівництва хати в Пекарях та видавничі справи.

Симиренко і Яхненко клопоталися перед управителем Мошенських маєтків кн. Воронцова про надання допомоги у звільненні Шевченка з-під арешту у Мошнах 13-

повівся і видавець Кожанчиков, який за повне видання «Кобзаря» обіцяв Шевченку заплатити 2000 крб. Перед поїздкою в Україну поет отримав від нього певну суму, яку тепер він мав повернути видавцю. Шевченко болісно переживав ударі долі, відчуваючи свою фінансову безвихід, але саме це і дозволило переглянути кабальну угоду з Кожанчиковим. Шевченко пригадав своїх нових городищенських приятелів і обіцянку Платона Симиренка прийти йому на допомогу у будь-яку скрутну годину. Вона настала. 25 листопада 1859 року поет писав Платону Симиренку: «Сего дня получил я мое сочинение из Цензурного Комитета, сильно пострадавшие от долговременной пытки. Пострадавшие так, что издатель соглашается их напечатать на условии, на которое я не могу

Умови кредитування своїх творів Шевченко запропонував Симиренку сам: «Ваше благородное предложение, — ишлось у листі Т. Шевченка до П. Симиренка, — приму я теперь как благодеяние с глубочайшей благодарностью. Издание будет стоить 1100 рублей. Если вы согласитесь получить ваши деньги экземплярами книги, для меня это будет легче. Если же деньги маши, то я не обещаюсь вам уплатить ближе году с десятым процентом» (VI.240).

На прохання Шевченка городищенські підприємці відповіли негайно. 11 грудня Платон Симиренко писав: «З цією поштою надсилаю листа до Москви Саві Дмитровичу Пурулевському і прошу його вислати Вам 1100 крб. Коли вийдуть книги, прошу Вас надіслати мені їх на 1100 крб. до Москви, а Сава Дмитрович надішле їх

На відкритті пам'ятника Тарасу Шевченку в селищі Вільшана Городищенського району (де Тарас козацував у пана Енгельгардта). Петро Вольвач з академіком М. Г. Жулинським (ліворуч); угорі — з головою Вільшанської сільської ради В. М. Яровим і виконуючим обов'язки голови Городищенської районної ради М. В. Панчинишим

ШЕВЧЕНКА ПО ЧЕРКАЩИНІ

СИМИРЕНКОМ І ОЛЕКСІЄМ ХРОПАЛЕМ

Нащо здалися вам царі?

Ви ж таки люди, не собаки!

Мабуть, під враженням від побаченого на Симиренківських заводах 31 травня 1860 р. народився вірш «Тим — очам»:

*Роботящим умам,
Роботящим рукам
Перелоги орати,
Думати, сіять, не ждать
І посіяне жать
Роботящим рукам.*

Гостював Шевченко у Млієві кілька діб, крім Симиренків, відвідував садиби Яхненків та Хропала. Його зачарував малювничий Хропалів хутор, з каскадом чаївничих ставочків та дивовижної краси будиночок — Куринь на греблі. Любив відпочивати й малювати під старезним дубом, який в народі нарекли Шевченківським. Заприємлював Шевченко з дітьми Хропала. Особливо полюбилась йому старша Катерина, яку Тарас Григорович ніжно називав титарівною (Олексій Хропаль на громадських засадах був ще й титарем заводської церкви).

На одному з обідів у Платона Симиренка після тривалого читання поетом своїх старих та нових віршів присутні поцікавилися, чому він не видає своїх творів. Тарас Григорович розповів про свою скруту, цензурні утисти та здирства видавців.

Платон Симиренко негайно запропонував фінансову підтримку новому виданню «Кобзаря». Шевченко з раді-

18 липня 1859 р.

Зазначимо, що упродовж всієї мандрівки Шевченко по Україні він постійно перебував у полі зору поліції та жандармів. Ці установи зробили все можливе, аби зірвати купівлю землі під будинок і завадити поверненню Шевченка в Україну.

У рапорті шефу жандармів київський генерал-губернатор кн. Васильчиков писав: «Якби Шевченко побажав оселитися в тушецькому краї, то я вважав би, що треба відхилити його намір». Тож і не дивно, що Парчевський після тривалого зволікання так і не дав згоди на продаж землі у Пекарях. Тому Варфоломію Шевченку довелося шукати інші варіанти.

До Петербурга повернувся лише 7 вересня. В столиці на нього чекала приемна звістка про обрання його академіком гравюри. Тішився поет також і позитивним рішенням цензурного комітету, який до нового видання пропустив не лише «Кобзаря» та «Гайдамаків», але й низку творів ранніх літ — «Наймичку», «Невільника» та інші.

Але невдовзі, в листопаді, мабуть, за порадою III відділення цензурний комітет переглянув своє попереднє рішення і дозволив видавати лише певний добре перевірений перелік творів. Як писав сам Шевченко: «Цензура так, проклята, обчистила мої твори, що я ледве пізнав свої діточки». Досить негідно

і не должен согласиться». Того ж дня Шевченко звертається з листом до Олексія Хропаля. Йому він пише українською мовою і теж скаржиться на цензурні утиски: «...Сьогодні цензура випустила із своїх пазурів мої беззіланні думи та так, проглята, обчистила, що я ледве пізнав свої діточки» (VI.241).

Кіндрату Яхненку, яким Шевченко захоплювався і дуже любив, він не писав, бо знов, що той був неписьменним. Але ширі вітання старшини фірми передавав, опікуючись про його здоров'я. Як засвічують автори «Біографії Тараса Шевченка» (1984), «цензура дозволила видавати тільки ті твори, що вже друкувались, та й то добре їх проідівши». Цензор В. Бекетов суворо попередив друкарню, щоб вона закреслених місць не друкувала. Викреслили весь вступ до поеми «Гайдамаки», цілі сторінки з поезії «Думи мої...», окрім рядків з інших творів. Цензурний комітет не дозволив поету видати твори під назвою, яку йому хотів дати сам автор, «Поезії Т. Шевченка». На вимоги цензури нове видання теж назвали «Кобзарем». Цим самим цензори уже уbezпечували себе від звичних клопотів з III відділенням. Адже по «височайшему повеленню» Тарас Шевченко у засланні не мав права ні писати, ні малювати.

нам сюди, і ми з Вами розквітаємося». Як бачимо, меценат не брав з Шевченка навіть комісійних, про що безпідставно стверджують окремі автори. На позичені гроши Симиренко викупив значну частину накладу. Книгу безплатно Платон Симиренко поширив серед робітників фірми та роздав селянам по всій Україні. Наклад видання офіційно склав 5800 примірників. Проте книги видрукували на 250 більше (загальний наклад 6050). З ініціативи Тараса Шевченка друкарня П. Куліша, крім офіційних, видрукувала ще 250 нецензурзованих примірників. До них поет власноруч вклеював непропущені цензурою місця, видрукувані на окремих клаптиках паперу. Про існування додаткового накладу видання переважно засвічує лист Т. Шевченка до Платона Симиренка 3 січня 1860 р. Він повідомляє, що після виходу книжки з друку частина накладу буде надіслана до Москви агенту фірми Пурулевському в покриття боргу, а потім додає: «А нецензурний экземпляр вам доставит брат Варфоломей» (VI.244).

У 1860 році «Кобзар», профінансований Симиренком, побачив світ. Свою нову книгу Шевченко першою вислав в Україну. Поет радів і тішився з того, що «Кобзар» добре розходить, користується попитом і дає йому чималий дохід. Про це він писав Варфоломію Шевченку 1 лютого 1860 року. По Петербургу знати, що «пани дуже кривляться на сліпого старця». Тому просив своїх друзів з України повідомити, як «Кобзар» зустріли в Україні. До «Кобзаря» 1860 року видання долучили портрет Шевченка, написаний М. Микешиним. Книгу автор присвятив Марку Вовчу. Свою відчінність щедрому кре-

Петро Вольвач виступає на міжнародному мистецькому святі «Садок вишневий коло хати...», що вже 26-й раз проводилось 17 травня в Городищі Черкаської області

дитору за фінансову підтримку праці Т. Шевченко увічнив на титульний сторінці, зазначивши, що вона видана «Коштом Платона Симиренка». Проте меценат лишився нездовolenий афішуванням своєї благодійності. Традиційна фірма «Брати Яхненки-Симиренко» ніколи не виставляла на люди цей бік своєї багатогранної діяльності. До того ж оприлюднення допомоги визначному діячеві гнаючи царизмом української культури, який перебував у відкритій опозиції до імперії та царського режиму, було вельми небезпечно для діяльності самої фірми. Подальші події та приємні виставлення царських урядовців та III відділення до першої торгово-промислової фірми українських підприємців засвідчили, що побоювання Симиренка не були безпідставними.

В аналах всюдиусуального III жандармського управління на керманичів фірми давно було заведено відповідне досьє, а Платонів хутир та заводи фірми вже тоді називали гніздом україніфільтра та «малоросійського сепаратизму». Тому царська адміністрація упродовж кількох десятиліть вела активний і цілеспрямований курс на руйнацію та знищенню фірми.

«Кобзар» 1860 року мав величезний успіх. Провідні журнали та газети тогочасної Росії із захопленням зустріли визначну працю українського поета. На нашу думку, найбільш об'єктивну оцінку Симиренківському виданню «Кобзаря» Т. Шевченко дав Олександр Добролюбов: «Он, — зазначав рецензент, — поэт народный, такой, какого мы не можем указать у себя. Даже Кольцов не идет с ним в сравнение, потому что складом своих мыслей и даже своими стремлениями иногда отдаляется от народа. У Шевченко, напротив, весь круг его дум и сочувствий находится в совершенном соответствии со смыслом и стро-

ем народной жизни. Он вышел из народа, жил с народом, и не только мыслью, но и обстоятельствами жизни был с ним крепко и кровно связан».

Про тісний зв'язок великої Кобзарії зі своїм народом свідчать і його намагання підготувати підручники рідною мовою для українських недільних шкіл. Уже будучи тяжко хворим, поет щоденно працює над укладанням «Букваря», який, за оцінкою навіть сучасних фахівців, для українських людей, особливо дітей, є вельми цінним, оригінальним і повчальним. Дозвіл на видання «Букваря» Шевченку дався досить важко, на заваді стала не лише цензура, але й ієархи російського духовництва. Друкував Тарас Григорович книгу на свої кошти. Вона побачила світ 21 листопада 1860 року. Вийшов «Буквар» на той час великим накладом — 10 000 примірників. Безпідечно, що на нього він витратив кошти, зароблені на розповсюджені «Кобзаря». Тож уже опосередковано щедра Симиренківська допомога Шевченку посприяла й виданню такої потрібної для України книги, як «Буквар».

Т. Шевченко мав намір підготувати для шкіл в Україні ще й підручники з арифметики, географії та астрономії. Передчасна смерть поета порушила ці визначні плани. Через два роки помер і великий меценат Платон Симиренко. Нема сумніву в тому, що коли б цим видатним особистостям Бог подарував би хоча б 5 років життя, то вони б створили матеріальну базу для українського шкільництва. Можливо, тоді б і не настала в Україні зловісна доба валуєщини, яка знищила перші паростки українського культурного і духовного відродження.

Петро ВОЛЬВАЧ,
академік УЕАН
Ярина ВОЛЬВАЧ,
філолог
Симиренківська садиба,
Платонів хутир,
травень 2014 р.

ВІД НАРОДУ І ДЛЯ НАРОДУ

Вадим Дмитрович Крищенко (народився 1 квітня 1935 року в Житомирі) — український поет-пісняр, народний артист України, заслужений діяч мистецтв України, лауреат літературно-мистецьких премій Івана Нечуя-Левицького, Андрія Малишка, Дмитра Луценка. Автор близько 40 поетичних книг та понад 900 пісень. Вадим Крищенко — кавалер багатьох державних нагород — орденів, зокрема, Ордена Ярослава Мудрого V ступеня, «За заслуги» II і III ступенів, Ордена Трудового Червоного Прапора, найвищої київської відзнаки «Знаку Пошани»; церковних орденів — найвищої нагороди Української православної церкви Ордена Андрія Первозванного, Ордена Святого Володимира, багатьох відзнак громадських організацій. Йому неодноразово присуджувалося звання

...Це ж треба так: прийшов подивитися концерт Вадима Крищенка у палаці «Україна», відпочинти, так би мовити, душою, а ось сиджу й сльози самі по собі котяться. Та ви самі, читачі, вчитаєтесь у ці бентежні слова, без музики — щемної й такої, що бере за живе, — не думаю, що губи не здигнуться:

*Звучала скрипка, звучала —
тривожно і ніжно,
Звучала скрипка, звучала —
побожно і грино,
Звучала скрипка, звучала —
небесна сила.*

*Струна замокла —
луна лишилася, лишилася.*

Як відомо, вікові рубежі воїтіння народних поетів завжди збігаються з лінією їхнього творчого вогню, де багато мудрості. Вона для Вадима Крищенка — як вірний поводир на довгому шляху, де пори року й час, прожите й пережите відліти в місці цілісні рядки. Над піснею треба професійно працювати — узгоджувати слово з melodією, з вокальними можливостями виконавця. Професіонал — це той, хто веде пісню від початку до кінця, «сидить на записах», підказує співакові, на чому він хотів би наголосити. Але яка б не була його творча чи життева стежка, він на перше місце ставив любов до материзму, України, людей...

Після закінчення університету Вадим Крищенко певний час перевічував на журналістський роботі. У 1963 році побачила світ його перша збірка поезій «Тепла прорість». Нині поетичний ужинок Вадима Крищенка становить, як писав, більше 40 збірок, але окремо слід виділити книги для дітей. Збірочка віршів для дошкільнят «Паперові човники», яка вийшла у 1972 році, була першою спробою в дитячій літературі Вадима Дмитровича. Ця збірочка сподобалася читачам, власне, маленьким слухачам та вихователям, і це надихнуло Крищенка писати вірші для дітей і далі. З-під його пера вийшли такі збірки віршів для дошкільнят, як «Сонячне яблучко» (1973), «Ласкаві промінці» (1975), «Завтра в школу» (1978) та багато інших. Для дітей Вадим Дмитрович навіть написав художній нарис «У містечку чудес» (1977), в якому цікаво розповів про виставку досягнень народного господарства України.

Логіка дій Крищенкового серця вивірена самою долею: скажімо, вірші «Війна», «Пам'ять» і «Вічна маті» стоять у збірках поруч. Лише тринадцять було Вадимові, коли померла мама Ганна Гаврилюк. А батько Дмитро Крищенко назавжди відійшов уже після війни, яку закінчив командиром гаубічної батареї на Першому українському фронті. Повернувшись додому з бойовими орденами і гарячим освітленським поривом. Тож не загубилися в щемливому багатоголосі пісень та віршів Вадима Крищенка ні бать-

«Кращий поет-пісняр України». Вадим Дмитрович — професор кафедри культурослов'я Національного університету біоресурсів та природокористування України та співробітник Київського національного університету технологій та дизайну, автор сценаріїв багатьох відомих мистецьких заходів, зокрема, святкування 10-ліття Незалежності України на Хрестовиці, Днів України на Міжнародному фестивалі «Слов'янський базар у Вітебську». Його авторські концерти неодноразово відбувались не лише в Національному палаці мистецтв «Україна», але й у престижних залах багатьох міст України за участі кращих виконавців. Однак поет добре розуміє, що в творчості головне не звання, а — ім'я.

Яремчука. Назарій був правдивим одніноким вожаком української пісні. Це було зрозуміло ще за його життя, це беззаперечно і ясно видно зараз. А хто не чув цієї щемливої пісні, варто прослухати хоча б раз, щоб упевнитися у написаному....

Є у Вадима Дмитровича чудова риса — підтримувати молоді таланти, постійно допомагати їм в утвердженні на сцені й у житті. Йому безмежно вдається це чимало відомих в Україні виконавців, а надто — Павло Мрежу та Михайло Брунський, чий дзвінкоголосий талант розкрилися останніми роками.

Золотою сторінкою в сучасному українському мистецтві стала своєрідна вистава «Хай святиться ім'я Твоє, або Десять Господніх заповідей», створена на основі чудових поетичних творів Вадима Крищенка (він же — один з її ініціаторів). Це високомистецьке дійство з величним успіхом проходило на сцені Національного палацу «Україна» в Києві і навіть було представлене на Національну премію України імені Тараса Шевченка.

На думку Вадима Крищенка, під-

їнського слова. Тобто спочатку він пише текст, а коли відчуває, що може стати піснею, аж лише тоді пропонує композиторові. Трапляється й інша ситуація, коли Вадим Дмитрович відштовхується від мелодії, тобто композитор пропонує мелодію, а поет має під неї знайти слова.

Це надто відповідальна і трудомістка творча співпраця: важливо не тільки втратити в такт, а й знайти образ, який би відповідав мелодії. Отак, зокрема, було створено пісню «Хай щастить вам, люди добре». На запитання: «Чи щасливі, що Ваші вірші стають піснями?», Вадим Дмитрович відповідає не поспіхом, але вчитається: «Скажу рядками зі свого вірша:

*Не можна все навік забути,
Хіба минуле безземне?*

*Коли мене уже не буде —
Хай пісня скаже щось про мене.*

Проте іноді В. Крищенко, як зізнається, відчуває скептичне ставлення до себе, мовляв, є поети монументальні, а є поети-пісняри. Такий стереотип з'являється тому, що немає художніх рад, з'явилася

така «свобода слова», що спричинила появу і великої кількості книжок, далеких від літератури, і слабких пісень, які проникають на радіо й телебачення і до яких негативне ставлення. Мало професійних поетів звертається до пісні й тому, що це складний жанр. Щоб створити її, потрібно витратити колосальну енергію, а щоб текст перетворився на повноцінний музичний твір, потрібен тривалий час.

Нешодавно у великому залі Київського національного університету технологій та дизайну відбулася презентація неймовірно глибинно-душевної, ліричної книжки Вадима Дмитровича «Любові бентежна струна». В народженні цієї книжки, як пише автор, певно, основну роль відіграли листи й телефонні дзвінки читачів, яким дуже сподобались вірші поета, освітлені почуттям любові. І прохання: видати хоч невеличку книжечку саме такої лірики. Призначимось самі собі: що може бути вище, світліше справжнього великого кохання? Саме воно творить і продовжує життя. І, певно, нещасний той, кого воно обійшло, кого торкнулась лише імітація цих почуттів.

Не все написане — особиста біографія автора, дещо взято з інших доль, а щось намалювалася уявя поета. Деякі вірші складаються так, що поет промовляє і від імені жінки, глибоко осягаючи її суть і поривання. Цього навчила автора пісenna творчість, але все написане пройшло редакцію його поетичної душі. Отак і склалася ця книжка, де є «Він» і «Вона», де є почуття, які наповнюють серця радістю й тривогою, вірою і сумнівом, наснажують наші спраглі душі ніжною сочною мелодією.

Скажу так, шановний Вадиме Дмитровичу, що не жалієте ви наші серця, бо ось ці рядки із хворим серцем читати небезпечно:

Ну що сказати про любов?

Це тайна зими і літа,

Яка вже начебто відкрита,

Яку ми відкриваєм знов.

Любові вічне відкриття.

Де ніжність — наче зірка рання,

Де сіль гірка розчарування.

І непорочності дитя.

Ну що сказати про любов?

...Коли пишу кожен новий твір,

— широ зінається Вадим Дмитрович,

— повсякчас чую, як у мені

бринять оті далекі срібні дзвіночки

дитинства, оті неповторні українські мелодії, від яких щоразу теплі-

шає на серці. Скажу мовою поезії:

*Себе я запітаю сам —
І відповідь знайдеться поряд:
Для мене батьківщина там,
Де українською говорять.*

Дорогий Вадиме Дмитровичу! Зізнаюсь, як перед іконою, — я зачарованій Вашою закоханістю у поезію і любов'ю до українського слова. З кожною книгою Ви не тільки мене, а й усіх шанувальників Вашої пісенної поезії радуете справжнім творчим відкриттям, де є не тільки глибинність душі, а й величні почуття патріотизму. Це — істинно українська поезія!

Віктор ЖАДЬКО,
писемник, доктор філософських наук, професор

Вадим КРИШЕНКО

* * *

У житті любов — не аксіома, хоч буває і сліпів вона...

Цілій вечір молода утома Тінню прихильялась до вікна.

Знову слова просить вічна тема, Все дрібне із серія проганя...

Ні, любов моя — це теорема, Котра просить доказів щодня.

Я ЧЕКАЮ ТЕБЕ

Я чекаю тебе. Я дивлюсь у вікно. Хоч сьогодні побачень не буде.

Нині ти не прийдеш...

Все одно, все одно

Ти зі мною завжди і повсюди.

Я чекаю, бо ти вже мені не чужа, я чекаю увечері й вранці.

Хоч існує іще соромлива межа, Між сердцем — вже немає дистанції.

Відкажи на слова мої ніжністю теж, щоб душою нам вдвох засніться.

Я чекаю і знаю — до мене прийдеш, А все інше — свята таємниця.

* * *

Світ без кохання — колюча завія, Серце без ласки та ще й доброти. Світ мене вabit, світ мене гріє, Світ, у якому є ти.

Світ без кохання —

холодне обличчя.

Губи зів'ялі і кволісті руки.

Світ мене тішить, світ мене кличе, Світ, де усе навпаки.

Світ без кохання — пішана пустеля, Небо без сонця, весна без тепла,

В морозі ночі без вікон оселя, Сум, що упав до чола.

Світ без кохання — не здійснена мрія, Птаха без крил,

долі присмак гіркий...

Світ мене вabit, світ мене гріє,

Світ, де усе навпаки.

ЗГАДКА ПРО ТАНЕЦЬ А. О.

Не відлетів і не розтанув, Пахнущ, як літні чебреці, —

У душі вріс той давній танець

І теплі губи на щоці.

Вогнем твоє пашіло тіло.

У шалі тім забракло слів.

Тобі, здалось, чогось хотілось,

СЛОВ'ЯНСЬКИХ КНИГ ЗОЛОТІ РОЗСИПИ...

Збираючи друзів у Дні слов'янської писемності та культури в Кримській Республіканській універсальний науковій бібліотеці ім. І. Франка, організатори — Міністерство культури Криму та колектив закладу так назвали і фольклорне свято, приурочене до їх відкриття. Гостей прибуло багато з усіх регіонів півострова та Москви. Це представники влади, діячі культури та мистецтва, творчі колективи, книговидавці та книголюби, студенти і школярі. І якби всі вони стали в коло, немов у хороводі, то його вистачило б опоясати будівлю головного храму книги республіки не один раз.

Слов'янські народи багатьох країн 24 травня віддають данину пам'яті та вічності просвітителям Кирилу і Мефодію, які заклали основи не лише духовного еднання, а й культурного розвитку, національної самосвідомості слов'ян, дали потужний поштовх розвитку освіти, науки, культури. Цей день символізує історичне і просвітницьке значення слов'янських першовчітників у розвитку національної культури, свідчить про увагу міжнародного співтовариства до неоціненого внеску слов'ян у скарбницю світової цивілізації.

І виставка літератури, газетно-журналічних публікацій, оформлені в біля вхідних дверей

рей у бібліотеку, дає детальний фактаж про те, як у IX столітті, близько 862 року, створювався новий алфавіт. Його назвали «кирилицею» за ім'ям візантійця Костянтина, що у чернецтві став Кирилом. А допомагав йому в цій богоугодній справі просвітництва слов'янських народів старший брат Мефодій.

Кирилицька азбука дванадцять віків тому стала основою цілого ряду національних мов, значною мірою вплинула на формування культур слов'янських та інших народів Євразії, їхній тісний взаємоз'язок і взаємне збагачення. Нині в світі існує приблизно шістдесят народів, писемність яких заснована на кириллі.

Всі вони відчинали двом грекім братам за те, що залишили таку спадщину — лінгвістичний винахід, який до цього часу об'єднує слов'янський світ.

З 1953 року почали відзначати День слов'янської писемності та культури 24 травня спочатку в Болгарії, а потім і в інших країнах: Росії, Україні, Білорусі. Він дає унікальну можливість, координуючи зусилля, сприяти збереженню слов'янської культурної спадщини, розвитку народної дипломатії, добросусідству і співробітництву між народами.

У Криму, де проживають представники більше ста

національностей, цей день традиційно дає великий стимул до збереження і розвитку духовних традицій, — сказала у привітанні учасникам свята заступник міністра культури Криму Тетяна Манежина. По всьому півострову проводиться багато заходів: свята книги, читацькі конференції, літературні читання, зустрічі з письменниками і видавцями, виставки живопису і народних ремесел, фестивалі, конкурси, концерти, театральні спектаклі. Оформлено літературні та художні експозиції, здійснюються тематичні перегляди літератури, присвячені творцям слов'янської грамоти — Кирилу і Мефодію, походження і розвитку слов'янських мов, історії східнослов'янської літератури і культури, творчості кримських письменників.

На свято в бібліотеку ім. І. Франка багато гостей прийшло не з порожніми руками, а з книгами. Міністр екології та природних ресурсів Криму Геннадій Нараєв, наприклад, передав у книжковий фонд закладу два нових видання з екології в кількості 80 примірників з побажанням: «Читайте, освічайтесь і будьте екологічно грамотні!».

Представники з Фонду культури Росії привезли з Москви в подарунок для всіх музичних шкіл півострова хрестоматії та аудіокниги. Дві авторські книги презентувала кримським читачам доктор історичних наук, академік, секретар Спілки письменників Москви Лола Звонарьова.

Про те, як це свято об'єднує людей для життя в злагоді та процвітання в єдиності, говорили в своїх виступах голова Спілки російських, українських і білоруських письменників Володимир Терехов і голова Кримського республіканського товариства болгар ім. П. Хілендарського Іван Абажер.

Великий інтерес викликала у книголюбів і гостей свята виставка мініатюрних книг, що вміщуються на долоні руки. Малий золотник, та дорогий, — говориться в російському прислів'ї. Маленькі видання, викладені у вітринах під склом, і справді наявіть за зовнішнім виглядом подібні до коштовностей. Всього ж ця колекція бібліотеки налічує понад чотириста крихітних примірників, найменша з яких — книга М. Горького «Пісня про Сокола» і «Пісня про Буревісника».

Ця книжечка форматом 45x38 міліметрів є зразком видавничого та оформлення мистецтва. Тематика мініатюрних видань дуже різноманітна. Це книги з географії, історії, краєзнавства, фольклору, мистецтва, української, російської і зарубіжної літератур.

У світі книг, казок і поезії Олександра Пушкіна росла Ксенія Симонова, молода художниця з Євпаторії, яка полонила весь світ своїми картинами з піску. У 2006 році вона відкрила авторський метод «Психоаналітична лінійна графіка», в якій об'єднала знання своїх двох спеціальностей — художника і психолога. Його суть — повну свободу і мислення, і руки — глядачі можуть побачити цими днями в роботах самого авторки — заслуженою діячкою мистецтв України, заслуженою художником Криму, переможця шоу «Україна має талант». У рамках свята слов'янської писемності та культури К. Симонова презентувала свій арт-проект «Друга історія». Це створені в період з 2006 до 2014 року 156 картин у жанрах графіки, живопису та фотографії, які об'єднані в сім серій.

«Все солодко, гірко і терпко в долі переплелось», — у цьому віршованому рядку кримської поетеси Олени Осмініні, яка презентувала свою недавно видану збірку «Ос-

відчення в коханні», мабуть, сконцентрований весь наш багатовіковий шлях від усної народної творчості до глибин думки, оформленої писемними знаками в томи, що бережливо передають свій коштовний вантаж від одного покоління до іншого, народжують мрію, викликають її до життя. А що форми реалізації мрії у Криму — активні, колорі — яскраві, настрої — веселі й запальні, продемонстрували у своїх виступах учасники фольклорного свята: заслужені артисти Криму Аркадій Вакуленко і Людмила Васильєва, заслужений працівник культури Криму Віталій Бартюхов, ансамблі «Росіяночки» і «Радоніця», студенти Кримського університету культури, мистецтв і туризму, школи-студії при Кримському академічному російському драматичному театрі ім. М. Горького, танцювальний колектив сімферопольської ЗОШ № 23.

Протягом Днів слов'янської писемності та культури в бібліотеці ім. І. Франка відбулися читацькі конференції: «Я прийшов дати вам волю», присвячена 85-річчю з дня народження письменника, кінорежисера, актора і сценариста Василя Шукшина, та «Доля і перо Булата Окуджави» до його 90-річчя, творча зустріч «Майстер своєї справи» і година інформації «Продовжуючи традиції Кирила і Мефодія».

Республіканська юнацька бібліотека провела комплекс заходів «Наш слов'янський хоровод». Дитяча бібліотека ім. В. Орлова запросила юних читачів стати учасниками години пізнання «Світло денне є слово книжкове», здійснивши арт-експурсію «Аз і Буки» вводять науки і подивитися театралізовану виставу «Пригоди Грамотія».

У Кримськотатарській бібліотеці ім. І. Гаспринського оформлено книжкову виставку «Тонкий духовний інструмент — книга». У Сімферопольській центральній міській бібліотеці ім. О. Пушкіна відбувся тематичний вечір у

літературно-музичній вітальні, а в дитячій бібліотеці ім. А. Гайдара проведено театралізовану виставу «Біля витоків азбуки» і літературний путівник «Що за букви стоять».

І які б перешкоди та випробування не траплялися в нас на довгих вікових відрізках часу, немов оберегом вічним, нас ведуть по світу книги — початок усіх наук і найдовгічніший плід людської діяльності. Книги інформують, розмовляють, радять і з'єднані з нами живою та гармонічною близькістю.

Валентина НАСТИНА

НЕ ЗРУЙНУВАЛИ НІМЦІ — ЧАСОМ... ЗНИЩАТЬ РОСІЯНИ?

У Ялті зводять будинок майже на могилі Степана Руданського...

На меморіальному цвинтарі в Ялті, розташованому поблизу храму Івана Золотовустого на Полікарповському пагорбі в історичному центрі міста, зводиться будинок за півтора метра від могили видатного українського поета XIX століття Степана Руданського.

«Полікурівський меморіал» — одна з історичних пам'яток Ялти. Цей цвинтар — один із найстаріших у місті. Ховати тут почали в 1830-х роках; у той час він називався Масандровським, Полікурівським або Іванозолотовустівським (за назвою храму).

Під час німецької окупації Криму цвинтар дуже постраждав. Дивом уціліли лише кілька могил — у тому числі І. Руданського.

1949 року було вирішено відновити втрачені поховання, а також перепоховати тут останки інших

видатних людей з багатьох інших цвинтарів Ялти та Південного берега Криму, зруйнованих за німецької окупації. Ця робота тривала до 1980-х років.

У 1977-1982 роках меморіал був реконструйований за проектом архітектора О. Н. Золотова. 1982 року було остаточно оформлено парадний вхід з іменами осіб, точне місце поховання яких не встановлене.

Степан Руданський (1834-1873) з 1 серпня 1861 року до травня 1873 року поєднував обов'язки міського лікаря, завідувача лікарні, карантинного лікаря в порту та лікаря Ялтинського повіту. Після участі в ліквідації епідемії холери влітку 1872 року сам захворів на холеру. Це викликало загострення давньої недуги — туберкульозу. З травня 1873 року Степан Руданський помер.

«Чорноморські новини»

ОГОЛОШЕНО ПРИЙОМ РОБІТ НА ПРЕМІЮ ІМЕНІ ЧОРНОВОЛА

Державний комітет телебачення і радіомовлення України оголосив черговий прийом творів на здобуття премії ім. В'ячеслава Чорновола за кращу публіцистичну роботу в галузі журналістики. Твори будуть приймаються з 1 червня до 10 серпня.

Нагадаємо, державна премія ім. В'ячеслава Чорновола за кращу публіцистичну роботу в галузі журналістики, у розмірі 5 тис. гривень щорічно присуджується до дня народження видатного громадського та політичного діяча В'ячеслава Чорновола 24 грудня.

На здобуття премії приймаються нові, оригінальні публіцистичні твори у галузі журналістики, що сприяють утвердженням історичної пам'яті народу, його національної свідомості та самобутності, спрямовані на державотворення і демо-

кратизацію українського суспільства. Твори мають бути опубліковані (оприлюднені) у завершенні виходу протягом останніх трох років, але не пізніше як за півроку до їх висунення на здобуття премії. За рішенням Комітету книги до розгляду на конкурс не приймаються.

Можуть бути висунуті роботи окремих осіб і творчих колективів у складі не більше 5 осіб.

На розгляд Комітету подаються:

- клопотання про присудження Премії зі стислою характеристикою публікації (твору) та його автора (авторів);
- примірник публікації (твору) на матеріальному носії з підтвердженням його оприлюднення (примірники друкованих засобів масової інформації, телепередачі та радіопрограми на компакт-дисках у

форматі DVD): назва ЗМІ, номер, дата виходу у світ із зазначенням району, міста, області тощо;

— копія паспорта, у разі висунення на здобуття премії колективу — копії паспортів кожного члена колективу.

Адреса для подання робіт: 01001, м. Київ, вул. Прорізна, 2, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, тел./факс (044) 278-86-96.

У 2011 році премію імені Чорновола здобула науково-популярна книга севастопольця Мирослава Мамчака «Тарас Шевченко і флот». У 2012 році премію отримав фільм Полтавської ОДТРК «Соловецькі в'язні з України. Микола Зеров». У 2013 році кращою публіцистичною роботою в галузі журналістики серед 23 творчих доробків, висунутих на премію, визнано документальний фільм автора і режисера Сніжані Потапчук «Корюківка. Злочин проти людяності» (Національна телекомпанія України).

«БО Ж НЕДАРЕМНО НА МАЙДАНІ ЧИТАВ ШЕВЧЕНКА НІГОЯН...»

Шановна редакці! Від Марії Ярославівни Олійник, моєї вчительки, дуже багато про вас чула. Пишаюся і тішуся тим, що в Криму є справжні патріоти – сподвижники. Вашу «Кримську світлицю» читала неодноразово, тому вирішила завітати до «Світлиці» з добрим словом і найкращими побажаннями. Особливо зараз нам усім потрібна підтримка одне одного. Час настав тривожний. Болить серце за Україну. Але хай краше воно болить, аніж перестає битися чи стає байдужим.

Вірю в те, що все зміниться на краще. Незалежність здобувається дуже важко, особливо тоді, коли її століттями не було. Події на Майдані довели, що «держава – це кров і зализ», свобода – це вістря мечів» (слова із повстанської пісні). Ale ніякого пессімізму, тільки вперед крок за кроком, крапля за краплею і в українській світлиці засяє сонце і буде в ній справжній господар – український народ, гостинний, чуйний, миролюбний, працьовитий, жертовний.

Приємно мені поділитися з вами маленькою фотопоетичною зібранкою «Крапля щастя». Вважаю, що навіть маленька крапля може стати рушійною силою для великих справ. Крапля до краплі і море утвориться. Додаю ще дві поезії про Майдан.

Дорогі кримчани, ми об'єднані українською ідеєю і будемо йти своїм шляхом, та передавати естафету майбутньому поколінню. Життя триває...

З повагою – Мирослава ФЕДУС, м. Тернопіль

МУЗИКА МАЙДАНУ

Коли Майдан співав
«Червону руту»,
А снайпери чийсь коротили час,
Ми знали, що здолаємо цю скруту,
І пісня буде завжди поміж нас.

Коли звучало гордо
«Ще не вмерла»,
І було чутно, як вогонь реве,
То й ворогам здригались тоді
нерви,
Що Україна вистоїть, не вмре.

Як залунало тихо «Пливе кача»,
Серця, здалось, ридали в унісон.
Буває так, що і мужчини плачуть,
Коли Герой йдуть у вічний сон.

Звучи, Майдане,
гордо і натхненно,
Щоб не застигла в жилах кров у нас.
Звучи у серці радісно і щемно –
Ця музика безсмертна, як і час.

Чому Шевченко знаменитий? –
Не раз питала я себе.
Пройшли століття, а відкритий
«Кобзар» не вичерпав себе.

І враз, неначе вибух грому,
Країну сколихнув Майдан!
Підвінав з колін народну втому,
Яку сплели брехня й обман.

І на столі «Кобзар» старенький,
Здається, тихо застогнав:
«Не спи, народе, піднімайся,
Великих звершень час настав!»

І пробудилася країна
З Шевченком рідним на вустах.
Не Україна, а руйна –
Та блиск уже кипить в очах.

Здавалось, спав народ, не дихав,
Здавалось, всім вже все одно.
Здійнялась молодь, наче вихор,
І все це правда, не кіно.

ШЕВЧЕНКОВА ЗОРЯ НАД УКРАЇНОЮ

Зійди над Майданом
і кожне життя сохрани!
Тут цвіт України.
В промерзому серці Майдану
є воля і гідність.
Поети, не спімо...
Орфей моєї землі,
ви чуєте голос,
чаруючий голос Руслани?

Шевченкова зоре,
вже двісті шокуючих літ
нам світиш натхнено
в дорозі до вільного раю.
Зоря Батьківщини!... –
Я країшої пісні не знаю,

нас кличуть Клички –
і сила, і мужність,
і цвіт...
О, сили небесні,
я знаю, ви теж не спите...
Не дайте, не дайте, не дайте
пролитися крові!
Ми прийдем з Майдану
— я вірю — живі і здорові,
і квітка свободи,
божественна квітка любові
для нас розцвіте!
(Злиння навіки
облудного рабства примара!)

Поетеса Тамара
Місяць грудня, числа 29-го,
року Божого 2013-го

Не голлівудська кінострічка —
Столиця наша у вогні,
А десь собі хтось розкошує,
А хлопці гинуть у борні.
Чекали кійвські каштани
Любові, миру і весни...
Змішалось все: дим, і рані,
І снайпери, і прaporи...
Усе в кривавій круговерті,
Все вочевидь, не на словах.
А молодь йде назустріч смерті,
Щоб Україна розцвіла.

Небесна сотня освятила
Своєю кров'ю наш Майдан.
А хтось співає колискову,
А десь підступний жде тиран.
Хтось ставить свічку в честь геройв,
А хтось тихесенько: «Хи-хи...»
Хтось йде на смерть, а хтось таємно
Мінє душу на гріхи.
Отож борімося — й поборем! —
І я звертаюсь до краян.
Бо ж недаремно на Майдані
Читав Шевченка Нігоян.

Мирослава ФЕДУС

Понад 70 роdin померлих майданівців під Кабміном вимагали зустрічі з урядовцями і звіту від силовиків про результати розслідування, — йдеться в сюжеті ТСН.

На закритій нараді міліція та прокуратура звітували перед родичами. Мовляв, уже затримали сімох, а решта — у розшуку. Здебільшого, це колишні «беркутівці». Чимало з них переходять в Криму та на сході країни. Віцепрем'єр Віталій Ярема запевнив, що до кінця тижня родини отримають обіцяну ще три місяці тому матеріальну допомогу від держави. А також вибачися перед батьками за мовчанку і пообіцяв такі зустрічі тепер проводити регулярно. Наступна відбудеться через місяць.

Родичі вбитих майданівців кажуть, що їм не потрібні пільги чи гроші. Їм важливо дізнатися, хто замовляв і хто вбив людей на Майдані...

ПУТИНСЬКУ «СВОБОДУ ЛОВУ» ВІДЧУВ НА СОБІ РОСІЙСЬКИЙ ПОЕТ

Як у царській, комуністичній, так і в нинішній путінській імперії за вільнодумство можна потрапити навіть за гратеги. Цими днями в Росії відкрили кримінальне провадження проти вчителя і поета з російського селища Кроми (Орловська область) Олександра Бівшева за вірш «Українським патріотам». 42-річний автор добрею цenzурованих збірок поезій «С думою о Росії», «Солнечный зайчик» і «Военные вестры» нещодавно висловив свою солідарність з українським народом і засудив путінську агресію в Криму в новому вірші, який мав необережність вмістити на своїй сторінці в Контакті (<http://vk.com/id135029238>). Реакція на це була миттєвою і неочікуваною для автора.

«Отримую свіжий номер районної газети й очам своїм не вірю, — розповідає Олександр Бівшев. — Величезними літерами на найвиднішому місці — заголовок «Таким «патріотам» місця в Росії немає!». І з першою ж фразою розумію, що це я власною персоною потрапив у ганебний список «відступників, космополітів безрідних», бо чорним по білому тут написано (що й виділено жирним шрифтом) — «з обуренням мідзиналися про те, що на одному з сайтів було опубліковано вірш нашого земляка О. Бівшева». «Най-

більш активна і політично грамотна частина молоді нашого селища б'є тривогу. У неспокійний час, коли зовнішні вороги шкірять свої зуби і зачалися в смертоносному стрибку, знаходяться люди, які підривають Росію зсередини, діючи як п'ята колона», — йдеться у статті>. Слідом за цим він отримав повідомлення: «Хочу вас пінформувати про ти дивовижну ситуацію, яка складається останнім часом довкола мене. У слідчому комітеті мені вручили постанову про порушення кримінальної справи за статтею 282 частина 1 КК РФ за нібито розплювання міжнаціональної ворожнечі та за спонукання осіб української національності до противправних дій щодо росіян (!!). А потім у мене був обшук — шукали «екстремістські матеріали». Змусили піднятися з ліжка навіть 80-річну матір, яка нещодавно перенесла інсульт, і 84-річного батька, у якого був інфаркт, і брутально рилися під іхніми матрацами. Тільки Бог відає, наскільки вся ця історія вкоротила їхні і так невеликі залишки літ. Мама тепер здригається при кожному дзвінку у двері. Про батька і казати нічого — тільки й бігаю по аптеках за ліками від сердечних нападів. Та я продовжу тут битися за своє чесне ім'я і свої незалежні

Олександр Бівшев і той, хто його (і не тільки його) ловить...

ЯК ПЕРЕДПЛАТИТИ «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ»?

Мій лист — а під ним, упевнений, підписалося б чимало кримських українців, читачів українських видань, — продуктований досить прикрай фактом, точніше інцидентом. Мені (та й не тільки мені!) ніяк не вдається оформити передплату на Всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця», єдиний україномовний часопис на теренах Криму, серед засновників якого і Міністерство культури України. Йдеться про передплату на друге півріччя цього року.

Річ у тому, що у постсовому відділенні зв'язку тепер уже анексованого Росією Криму мені відмовили (і знову ж не тільки мені!) в передплаті газет «Кримська світлиця» і «Літературна Україна»: немає, мовляв, цих видань в каталозі видань агентства «Роспечатъ» на друге півріччя. На першу половину року передплачували за українськими каталогами, а осіні Україна нині для Криму стала близьким зарубіжжям, то...

Гортую каталог. Справді, там у розділі «Зарубіжні видання» з підзаголовком «Україна» не згадуються ні «КС», ні «ЛУ», ні газета «Культура і життя», ні журнали «Українська культура», «Музика» — список можна продовжити. Зате під цим же заголовком пропонується для передплати газети і журнали: «Бульвар Гордона», «Настенька», «Охота и рыбалка», «Магия» — теж список можна продовжити. Майже всі вони — двомовні: російською і українською мовою...

На мої дзвінки в Сімферополь і Феодосію (кушове відділення зв'язку, що обслуговує кілька сільських районів Криму) відповідь одна: зарадити нічим не можемо, каталог агентства «Роспечатъ» компонувався в Москві. Тож питається в задачі: чому в цей солідний реєстр не перейшли з українського каталогу на I півріччя ти видання, які за логікою мали б там бути? Невже тільки з «технічних» причин, і хто повинен нагадати про цю логіку авторам «Роспечати»? Адже на півострові, за статистикою, четверта частина мешканців — українці, і вони теж хотіли б читати періодику з материкової України. Чи, може, забагато хочуть обіднені і не захищені на кримській землі? Хіба ж ми тут у безпросвітній резервації? Напрошуються порівняння: українці США, Канади, Бразилії, інших країн без проблем можуть передплатити «Кримську світлицю» та інші україномовні видання, і про них чомусь не забувають з «технічних» причин.

Даруйте мені за цей емоційний стиль — спішив вихлюпнути наболіле, поки ще не закінчилася передплата пора і є час вправити помилки, аби ми, кримські українці, були духовно не ущербленими, не поринали у сплячку, передплативши свої улюблені українські газети і журнали.

Ставлю крапку з надією на вирішення не такої вже і глобальної проблеми.

З повагою — Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
учитель-україніст, багаторічний читач і автор газет «Кримська світлиця», «Культура і життя», «Літературна Україна»

с. Пруди Сосницького району в Криму

ВІД РЕДАКЦІЇ. Ми переслали цього листа до Києва нашому видавцеві — в Національне газетно-журнальне видавництво. Телефоном поки що нам повідомили, що дійсно в Криму на друге півріччя передплатити «Кримську світлицю» неможливо через «окупаційний форс-мажор». Не прогадали ті, хто своєму часу передплатив газету на весь рік: вона ще із затримкою затримкою, але все ж доставляється читачам поштою. Будемо старатися, щоб газета і далі продавалася в кіосках «Кримсьоздруку».

Стосовно ж передплати — є два способи її цього року таки організувати.

1. Спробуйте зробити це на сайті ДП «Преса» через онлайн-передплату (<http://www.presa.ua/online/>).

2. Якщо хтось із родичів чи знайомих на «материковій» Україні або ви самі, коли там гостюватимете, передплатите «Світлицю» на вашу кримську адресу — газета надходить поштою. (До слова: от би неньці Україні й проявити турботу про свою «окуповану» кримську діаспору та організувати таку цільову передплату усім страждущим...).

Звертайтесь також до редакції — будемо ділитися, чим багаті. Ну, і як нас запевнили у столиці, вже зараз робиться все можливе, щоб в передплатних каталогах на 2015 рік «Світлиця» була обов'язковою!

В. Г. Латанський зі своїми учнями

не зомбованій кремлівською пропагандою в Росії, заздрять українцям. Стійкості вам і міцності духу! — написав він у черговому листі.

Настанок наведу ще один вірш Олександра Бівшева про те, як його переслідують, бо дозволив собі «відкрити рота»:

Без травли не проходить дня,
Границ не знаєт злость.

Ідёт охота на меня. —
Я им как в горле кость.

За то, что «настя»
Посмел открыть

И голос подал сам,
Здесь у ловцов такая прыть,

Ця розповідь про юних кримських моряків своєчасно не побачила світ через сумнівідомі події. Давайте оглянемося в минулі і пригадаємо, що відбірало у наших дітей, і що ми, дорослі, просто зобов'язані їм повернути...

* * *

Дитячі мрії збуваються! Ось і тринадцятирічні вихованці військово-патріотичного гуртка «Школа юнг», який на початку місяця під патронатом командувача Військово-Морських Сил України адмірала Юрія Ільїна було відкрито у Керчі, вперше вийшли у відкрите море.

Поїздку на яхті «Александра» десятьм юнгам — учням Республіканського навчального закладу «Керченська спеціалізована школа-інтернат з поглибленим вивченням окремих предметів» подарували військові шефи.

Захоплюючи морською прогулянкою стало чергове практичне заняття для наших вихованців, — каже заступник начальника Керченського гарнізону з виховної роботи капітан Олексій Нікіфоров. Він розповів, що в школі-інтернаті під керівництвом офіцерів ВМС України юнаки вже довідалися про історію вітчизняного флоту, морської піхоти, вивчили морські терміни. А цього разу вперше трапили школоті та керували стакселем, вчилися відрізняти бак від юта та в'язати морські вузли, і навіть керували парусною яхтою!

Допомогти провести урок

ТРИНАДЦЯТИРІЧНІ КАПІТАНИ

і одразу ж навпереді обговорювали те, що відбувається...

Поки хтось тримав курс за штурвалом, інші відвідали кают-компанію та камбуз, і вже на причалі всі разом допомагали швартувати яхту.

Директор школи-інтернату Кароліна Романець подякувала організаторам за чудову подорож. За її словами, це і яскраве пізнавальне заняття, і дивовижна пригода, яка запам'ятатиметься на все життя.

Хлоп'ята опановуватимуть морське ремесло поступово: в цьому їм допоможуть морські прикордонники та офіцери окремого бatalйону морської піхоти. З юнагами щотижня проводяться теоретичні і практичні заняття на загальновійськову і морську тематику. В найближчих планах — практичні вправи зі зброяєю та стрільби.

За словами класного керівника Світлани Новомодної, цю морську поїздку хлопці продовжують обговорювати щовечора і вже очекують наступної. — Заняття в школі юнг згуртовує дітей, — значить класний керівник.

— І якщо хоча б один з цих хлопчиків свого часу стане морським офіцером, будемо вважати, що нашої спільноти мети досягли! До цього і докладаємо всіх зусиль, — підсумовує капітан Олексій Нікіфоров.

Руслан СЕМЕНЮК

Фото В. Срмолаєвої

м. Керч

П'ятниця, 30 травня 2014 року

«Джерельце»

KC

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Вірші Лесі Українки «Колискова», «Вишеньки», «На зеленому горбочку», «Мамо, іде вже зима», «Літо красне минуло», казки «Метелик», «Біда навчить», «Лелія» та інші запали в душу багатьом поколінням дітей, увійшовши до золотого фонду української дитячої літератури.

Не вельми радісним було дитинство самої поетеси: на дванадцятому році життя вона захворіла на туберкульоз і через хворобу не ходила до школи. Однак під наглядом матері, талановитої письменниці Олени Пчілки, Леся здобула добру освіту, навчаючись вдома з приватними учителями, а далі — систематично самоосвітою. Не тільки засвійла курс «шкільних» предметів, а й глибоко вивчала музику, мистецтво, широко і своечасно знайомилася зі світовою культурою, опанувала латинську, німецьку, французьку, англійську, грецьку, польську, болгарську, італійську, іспанську мови. Віршувати почала з дев'яти літ. Як писав І. Франко, «...ся хвора, слабосila дівчина — трохи не одинокий мужчина на всю новочасну собору Україну». Її найкращий твір — драма-феєрія «Лісова пісня», що став хрестоматійним, сповнений оптимізму, віри в творчі сили народу.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
учитель, член Національної спілки письменників України
с. Пруди Советського району в Криму

Леся УКРАЇНКА

ВЖЕ СОНЧЕКО В МОРЕ СІДА

Вже сонечко в море сіда;
У тихому морі темніє;
Прозора, глибока вода,
Немов оскамит, зеленіє.
На хвильях зелених тримतя
Червоні іскри блискучі
І ясним огнем миготять,
Мов блискавка з темної тучі.
А де корабель наш пробіг,
Дорога там довга й широка
Біліє, як мармур, як сніг,
І ледве примітно для ока.
Рожеві пінистий край;
То іскра заблісне, то згасне...
Ось промінь останній!..
Прошай,
Веселее сонечко ясне!

ПІСЕНЬКА ВЕСНЯНОЇ ВОДИ

З гір на долину
біжу, стрибаю, рину!
Місточки збиваю,
всі гребельки зриваю,
всі гатки, всі запруди,
що загатили люди, —
бо весняна вода,
як воля молоді!

ЛІТО КРАСНЕЕ МИNUЛО

Літо красне минуло,
Сніг лежить на полі,
Діти з хати виглядають
В вікна... шкода волі!
Діти нудяться в хатині,
Нудять, нарікають:
— І нашо зима та люта? —
Все вони питаютъ. —
Он все польє сніг завіяв,
Хоч не йди із хати!
У замкнуті дивись вікна,
Ніде й погуляти!
Сніг з морозом поморозив
Всі на полі квіти...
Десь зима та не скінчиться!
Нарікають діти.
Ждіте, ждіте, любі діти!
Літо знову прилине,
Прийде мила годинонка.
Як зима та згине,
І заквітне ваше поле,
І зазеленіє, —
Знов його весна прекрасна
Квіточками вкриє.

КОЛИСКОВА

Місяць ясненський
Промінь тихесенський
Кинув до нас...

Спи ж ти, малесенький,

Поки є ще!

Спи ж ти малесенький,
Пізній бо час.

Любо ти спатимеш,
Поки не знатимеш,
Що то печаль;
Хутко прийматимеш
Лихо та жаль.

Тяжка годинонко!
Гірка хвилинонко!
Лихо не спить...
Леле, дитинонко!
Жить — слози лить.
Сором хилитися,
Долі коритися!
Час твій прийде
З долею битися, —
Сон пропаде...

Місяць ясненський
Промінь тихесенський
Кинув до нас...
Спи ж ти, малесенький,
Поки є ще!

ТІШСЯ, ДИТИНО...
Тішся, дитино,
поки ще маленька.
Ти ж бо живеш навесні,
Ще твоя думка

літає легенька,

Невиразні, але чарівні.

Раптом стихло усе...
і з небес залунала

Пісня та чарівна янголина.

Тую пісню дитина
крізь сон почувала, —

I всміхалася любо дитина.

І пам'ятаєши

казку-дивницю,

Як то колись принесла

Тую цілющу-живущу

водицю

Дрібна пташина мала?

Її не страшні були

дікі простори,

Склі і хвилі морські,

Перелітала найвищий гори, —

Мала крильця прудкі.

Так твоя думка

шивиденько полине,

Тільки її волю даси,

І принесе з чарівної країни

Краплю живої роси.

І як приступить

журба невсипуша

Та до серденька твого, —

Тая росиця цілюща-живуща

Буде живити його.

Хай же та мрія

із думкою вкупці

Лине в незнані світа, —

Крил не втінай

сизокрилій голубці,

Хай вона вільно літа!

І пам'ятаєши

казку-дивницю,

Як то колись принесла

Тую цілюшу-живущу

водицю

Дрібна пташина мала?

Її не страшні були

дікі простори,

Склі і хвилі морські,

Перелітала найвищий гори, —

Мала крильця прудкі.

Так твоя думка

шивиденько полине,

Тільки її волю даси,

І принесе з чарівної країни

Краплю живої роси.

І як приступить

журба невсипуша

Та до серденька твого, —

Тая росиця цілюща-живуща

Буде живити його.

Хай же та мрія

із думкою вкупці

Лине в незнані світа, —

Крил не втінай

сизокрилій голубці,

Хай вона вільно літа!

І пам'ятаєши

казку-дивницю,

Як то колись принесла

Тую цілюшу-живущу

водицю

Дрібна пташина мала?

Її не страшні були

дікі простори,

Склі і хвилі морські,

Перелітала найвищий гори, —

Мала крильця прудкі.

Т

НЕДОСПІВАНА ПІСНЯ ВОЛОДИМИРА ІВАСЮКА

Сонячній людині, автору безсмертної «Червоної рути» Володимиру Івасюку у березневі дні мало б виповнитися 65 років. А він пішов за межу зовсім молодим, тридцятирітнім. І протягом цього часу не вищухають чутки і припущення навколо трагічної загибелі видатного композитора, а крапки над «і» ще й досі остаточно не розставлені. Лише час розставляє все по своїх місцях. Тому не дивно, що талант Володимира Івасюка не потъянів з часом, не розчинився у морозі небуття. Його пісні, як і багато років тому, залишаються популярними. І головне, що ці пісні співає молодь, а зовсім юні ровесники Незалежності приспілivo вивчають життєвий і творчий шлях композитора. «Приваблює те, що луганська дослідниця Ірина Філіпенко опірнула великий масив існуючої на сьогодні літератури про В. Івасюка, що безпосередньо спілкувалася з багатьма із них, кому випало щастя знати його особисто», — пише у передмові до есею «Володимир Івасюк: перлини духовності України» Парасковія Нечасева. — А ще — її безстрашне бажання розібратися в усіх проблемах, що існують навколо таємниць трагічної смерті великого митця».

ДЖЕРЕЛА ЖИТТЯ Й ТВОРЧОСТИ

Дослідники наголошують на виникненні важливій ролі батька у формуванні світогляду Володимира Івасюка. Михайло Івасюк народився 25 листопада 1917 року у містечку Кіцмань, що на Буковині. У його долі, мов у краплині води, відбилася трагічна доля поневоленого українського народу. Оскільки Буковина на той час перебувала під владою Румунії, тож зрозуміло, що у жодному навчальному закладі краю не чуто було жодного слова українською мовою. У ліцеї Михайло Івасюк досконало опанував румунську, французьку, німецьку, польську мови, а також латину. На жаль, українська лишалася мовою «внутрішнього користування». Шоб не потрапити до румунського війська, змушеній був перейти румунсько-радянський кордон (село Завалля, що на Покутті), де вже панувала більшовицька влада. Прагнучи здобути освіту в одному з університетів, але... потрапив на цілих сім років до тaborів ГУЛАГу. На щастя, вдалося вижити після років поневіряння. У рідному містечку викладав французьку мову. Закінчив Чернівецький університет, мріяв про наукову роботу. До речі, професійно вивчав фольклор, збирав і видавав буковинські казки та пісні. Чи не звідси ота любов Володимира до народних джерел? У 1964 році Михайла Григоровича Івасюка запросили на викладацьку роботу до Чернівецького університету. Був справжнім поліглотом, керував літературною студією «Сонячні кларнети». Доля заповідалася на щастя, на добро. Володимир Івасюк прийшов на світ Божий 4 березня 1949 року. Пісenna Буковина, містечко Кіцмань — його мала та велика Батьківщина, його Всесвіт. Що ж, у творчій родині, в атмосфері любові та взаємовівиховувалося трійко дітей — Володя, Галина та Оксана. Змалечку Володя вивив любов до музики. Батьки розуміли, що талант сина треба розвивати, тому разом з громадою Кіцманя клопоталися про відкриття музичної школи. У п'ятілітньому віці Володимир Івасюк починає навчатися по класу скрипки. Віртуозна гра малого скрипала настільки вражала краян, що одна з мешканок Кіцманя дарує дитині скрипку! На жаль, батьки тривалий час не могли купити синові рояль. Такий щедрий дарунок з'явився лише після того, як Михайло Івасюк одержав гонорар за роман «Червона рута». Викладачі переконали батьків, що музичний талант сина потрібно усіляко підтримувати та плекати. Володя вчиться у Київській музичній школі для обдарованих дітей імені М. Лисенка, але відірваність від рідної домівки, велике навантаження далися взнаки, і невдовзі почалися проблеми зі здоров'ям. Батьки забирають хлопця додому, і Володимир вчиться у музичній школі у рідному Кіцмані. У 1964 році при школі створено ансамбл «Буковинка», до репертуару якого Івасюк написав свої перші пісні. Ансамбл «Буковинка» виконує твори М. Скорика «Карпати», «Не топчіть конвалій», «Намалай мені ніч», пісні самого Володимира Івасюка «У двадцять літ», «Моя пісня», «Ласкатво просимо». Ансамбл швидко стає популярним, про дебют Володимира Івасюка починають писати у пресі. Здавалося б, творча зірка талановитого композитора й

поета сяяє на безхмарному горизонті безкінечно. На жаль, такі дива бувають лише у казках. У реальному житті на перешкоді творчо обдарованих особистостей виникали перешкоди (надто коли творити доводилося за тоталітарних умов). Володимир Івасюк справді був усебічно обдарованою особистістю, але закінчили школу із золотою медаллю завдив прикрий (навіть абсурдний) випадок. Якось на прогулянці комусь із однокласників спало на думку «приміріти» свого картузу...гілсовому Леніну. Можна лише собі уявити, який зчинився галас. На Леніна! Карту! Що ж, якщо за подібну «провину» карали українських патріотів уже у незалежній Україні, то за радянських часів подібна витівка обернулася для юнаків величезними неприємностями. Хлопців не лише затримали на 15 діб, але й відкрили так звану «Справу Володимира Івасюка», яка пізніше завадила його навчанню у медичному університеті. Звісно, що про золоту медаль «неблагонадійний» юнак міг лише мріяти, а у шкільному атестаті з'явилися четверки з історії СРСР і супільствознавства.

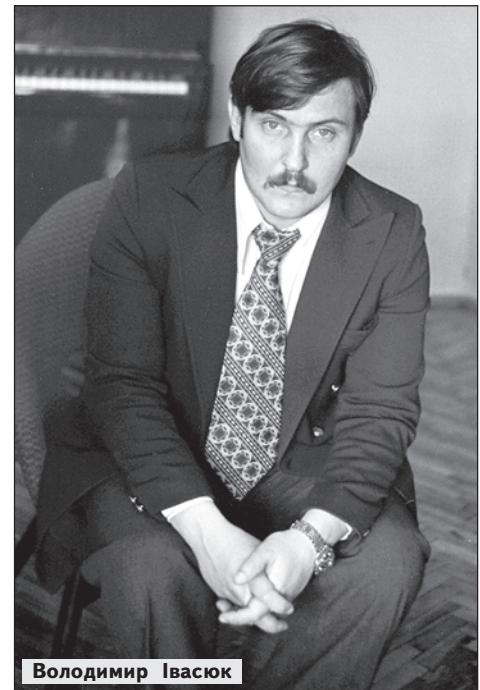
ЧЕРВОНА РУТА — КВІТКА НАДІЇ

Невдовзі родина переїжджає до Чернівців, де Володимир успішно складає іспити та вступає на перший курс лікувального факультету. Проте «доброзичливі» не дрімали і невдовзі вже доповіли інститутському керівництву про його «справу з пам'ятником», і через це 31 серпня 1966 року Володимира було відраховано з інституту. Потрібно було, як це було заведено, заробляти робітничий стаж. Івасюк працює на заводі «Легма» слюсарем, але не залишає своїх музичних студій. Обдарованому юнакові пощастило, адже йому дorchурили керувати заводським хором! Це була неабияка перемога, адже незабаром хор під керівництвом Володимира Івасюка поєднає призові місця на різноманітних конкурсах художньої самодіяльності! До речі, хор виконував також пісні, написані самим Володимиром. Доля усміхнулася талановитому юнакові, і вже 1 вересня 1967 року Івасюк знову поспішав на заняття до Чернівецького медичного інституту. І знову розпочалася наполеглива робота над музичним матеріалом, цього разу вже в оркестрі народних інструментів «Трембіта». А невдовзі Володимир створює власний камерний оркестр, репетиції якого часто відбуваються у нього вдома, на вулиці Б. Хмельницького. 18-річним юнаком Володимир працює над створенням «Червonoї рути», якій судилося стати легендою не лише української естради. 13 вересня 1970 року на Театральному майдані Чернівців у присутності кількох тисяч глядачів під час прямої трансляції телепрограми «Камертон доброго настрою» відбулася прем'єра «Червonoї рути», яка зовсім скоро принесла славу автору. А пісню виконував зовсім юний Володимир Івасюк та викладач педагогічного училища Олена Кузнецова. У своїх спогадах його батько, Михайло Івасюк, відзначає інтерес сина до фольклору: «Промовистий фотодокумент: Володя стоїть біля пам'ятника Володимиру Гнатюку у Львові (1973 рік). І це не випадково. Володі, молодому зирачеві українських народних пісень на Буковині, імпонувала особистість видатного фольклориста й етнографа. Син з гли-

боким пієтетом ставився до наукової спадщини вченого, з особливим інтересом перевчитував його монументальну працю «Коломийки», видану у 1906 році у Львові Науковим товариством імені Т. Г. Шевченка. У цій книжці він натрапив на рядки: «Назбирала троєзілля, червону рутоньку, та скотіла зчарувати мене, сиротоньку». Для вісімнадцятирічного музика, закоханого в рідний фольклор, чуйного до всього нового, образ червonoї рути був хвилюючою знахідкою, спрівнім одкровенням. Та квітка не давала йому спокою майже три роки. Мандрував селами, особливо гірськими, шукав ключ до розуміння таємничого поняття, в якому відчув живильний подих поезії, вібрації пісні. На Косівщині знайшов новий варіант коломийки про червону руту, а на Путильщині, в Розтоках, записав легенду про загадкове чарівля... яке постає в народних переказах символом чистого й вічного кохання». Батько згадував, як син з юнацьким натхненням працював над «Червonoю рутою» і «Водограєм», задум якого навіяв йому Косівський водоспад Гук... 1971 року світ побачив перший український музичний фільм «Червона рута», який знімали майже весь серпень у мальовничому куточку Карпат — Яремчи. У зйомках кінострічки взяли участь Софія Ротару, Василь Зінкевич, Назарій Яремчук, Раїса Кольца, ансамбл «Смерічка», «Росинка», «Карпати». Прозвучали пісні Івасюка, Дутківського, Скорика, Громцева. Цей фільм став знаковим у творчій долі Володимира Івасюка, започаткувавши його творчу співпрацю зі співачкою Софією Ротару. В тому ж році «Червона рута» визнано піснею року на Всесоюзному конкурсі «Пісня-71». Успіх чекав також на пісню «Водограй», яка стала переможицею на пісенному конкурсі «Пісня-72» та міжнародному конкурсі естрадної пісні «Сопот-74». Прикметна деталь: на престижному міжнародному змаганні вперше прозвучала українська пісня! У житті самого Володимира Івасюка теж відбулися зміни: на пропозицію ректора Львівського медичного інституту М. Даниленка він переїздить на навчання до Львова. Одночасно вступає до Львівської державної консерваторії на підготовче відділення композиторського факультету. Львівський період став плідним у творчому житті Володимира Івасюка. Композитор створив низку визначних пісень: «Я — твое крило», «Два перстені», «Наче зграй птиць», «Балада про мальви». Парадокс: популярність Івасюка зростала, коло шанувальників розширювалося, але... Новина приголомшила, напевно, не лише самого Володимира. У липні 1976 року його було виключено з консерваторії. Офіційне пояснення — пропуск занять. Знову потрібно доводити, що маєш бути серед студентів... На цьому непростому життєвому етапі важить підтримка друзів. Володимира Івасюка підтримує Ростислав Братунь, завдяки якому Івасюк поновлюється в консерваторії (потрапив до класу Лешека Мазепи). І знову розпочався період творчого піднесення. У видавництві «Музична Україна» виходить збірка пісень «Моя пісня», Володимира запрошують на інтерв'ю, про нього пишуть у газетах... 22 квітня 1979 року Володимир Івасюк приїжджає у Хмельницький для участі в журі III республіканського конкурсу комсомольської й патріотичної пісні. 24 квітня повертається до Львова, йде до консерваторії...

ПД ГРИФОМ «ТАЄМНО»

Додому його ані цього дня, ані протягом наступних так і не дочекалися... 18 травня 1979 року у військовій зоні Брюховецького лісів неподалік Львова було знайдено мертвого Володимира Івасюка... Дослідниця Ірина Філіпенко присячує смерті композитора цілій розділ, називаючи що смерть загадкою... Справді, минають десятиліття, а навколо смерті Володимира Івасюка досі багато

Volodymyr Ivashuk

таємничого і незрозумілого. «Протягом десятиліть нашої історії, — пише Ірина Філіпенко, — спостерігається жахлива закономірність: загадкою смерть повсякчас помирають люди, які мали сміливість кинути відлік. На жаль, мусимо констатувати, від цієї жахливої закономірності ми не позбулися і досі. Попри те, що вже давно живемо у незалежній державі (в усякому разі, до певного часу ми в це вірили). Утім, є, напевно, у цьому загадковому ланцюжку смертей певна закономірність. І назва цьому доволі проста — усіляке зло має бути покарано. Незалежно від того, коли воно (зло) було сковоно. У випадку з композитором Івасюком цього не сталося, тож не дивуємося, що в наш час ми так само не маємо відповідей на багато запитань. Звісно, після раптового зникнення відомого композитора громадськість забила на сполох. Але міліція... свідомо затягувала час, не поспішаючи з відкриттям справи. Яка іронія долі! Так само не поспішали реагувати «комpetentni organi» на зникнення активістів Майдану, усіляко уникнути відповідальності. Жахливо, але й досі серед зниклих безвісти активістів Майдану сотні не названіх імен. Що ж, доводиться лише констатувати, що історія вчить тому, що нічому... не вчить? Чому не засвоєні гіркі, трагічні уроки минулого? Все, що під грифом «таємно», рано чи пізно буде розсекречено і явиться на світ Божий. От тільки даремно згаданого часу вже ніколи, ніколи не повернути! Слідство у справі Володимира Івасюка відразу уникло очевидних фактів, натомість, вперто нав'язуючи думку про його нібито душевну хворобу. Звісно, підліні «експертні оцінки» викликали запитань. Тому, щоб покінчити із зайвими розмовами у суспільстві, прокуратура 4 червня 1979 року зробила офіційну заяву в засобах масової інформації: «Причиною смерті Володимира Івасюка є самоповіщення, чутки про інші обставини смерті є вигадкою». Що ж, знайомий мотив: сам себе задушив і... повісив. Звісно, назначають дослідники, нині, коли від трагічної події минуло понад 30 років, все складніше дізнатися правду про смерть композитора-патріота. Переважна більшість документів, які б могли пролітати бодай якесь світло, або знищено, або перебувають за кордоном.

(Продовження на 15-й стор.)

Похорон В. Івасюка

Пам'ятник на Личаківському кладовищі

Заряди справедливості треба сказати, що вже за незалежності України, у 2009 році, Генеральна прокуратура поновила розслідування причин трагічної смерті автора «Червоної рути». Родичі митця, інтелігенті сподівалися, що заплутана справа нарешті зрушиться з місця. Працівники ГПУ теж перевонували громадськість, що ім вдається розкрити цю справу. У заяві прокуратури, зокрема, йшлося, що свого часу не було досліджено усіх фактів, як того вимагав кримінально-процесуальний кодекс. Крім того, попередне слідство не відпрацювало версії умисного вбивства та інсценування самогубства. На щастя, серед живих ще є чимало свідків, які знали композитора; також збереглися ще протоколи та кримінальна справа. Утім, райдужним сподіванням так і не судилося здійснитися, а тодішнього Генпрокурора невдовзі усунули з посади... Далі, як ми знаємо, для України настали не найкращі часи. Зрештою, варто назвати речі своїми іменами. Україна потонула у мороці тотальної брехні, безправності та зневіри, які, зрештою, привели до подій, що в новітній історії вже охрестили Революцією Гідності. Вельми промовиста назва для нації, яка здатна підвистися з колін... Тож чи не настала час знову повернутися до подій більш ніж тридцятілітньої давнини, аби нарешті розставити усі крапки над «ї»? Аби ім'я поета й композитора Володимира Іvasюка не було спаплюжено усілякими брехливими домислами та інсценуаціями?

ПІСНЯ БУДЕ ПОМІЖ НАС

Відомо, що пісні Володимира Іvasюка мали величезну популярність у народі, тому провести його в останню путь зібралися тисячі людей. Компартійна влада у Львові намагалася зупинити людське море, але зробити це було неможливо. Лише після тривалих перемовин з родичами та усілякими умовляннями міськкомом партії дозволив поховати видатного композитора на Личаківському цвинтарі. А от товариша Володимира Іvasюка, поета Ростислава Братуня, навіть намагалися не пустити на похорон. Звісно, що жодна заборона не могла стимати людей, вдячних незабутньому композитору за його талант та безмежну любов до України. Наслідки не забарілися: невдовзі Ростислава Братуня було усунено з посади голови львівської організації Спілки письменників. Символічно, що день поховання Володимира Іvasюка випав на 22 травня – 1861 року так само було перевезено тіло Тараса Шевченка з Петербурга до Києва. Очевидці, що були присутні на похороні Володимира Іvasюка, на випадково згадували про цей промовистий збіг. На могилі Володимира Іvasюка лягли оберемки живих квітів, а люди залишили записки і щемливі зізнання у любові. Це й не дивно, адже шанувальники творчості Володимира Іvasюка мешкали в різних країнах світу. До речі, одним з його друзів був композитор Олексій Екімян, відомий слухачам як автор шлягерів радянської естради: «Снігопад», «Сонячний дощ», «З чим порівняти любов». Під впливом Іvasюка Екімян напів написав кілька популярних пісень українською мовою! А щоб краще зрозуміти й відчути пісню, він попросив Юрія Рибчинського познайомити його з Володимиром Іvasюком, творчістю якого дуже шанував. Награвши свої мелодії, він знайшов поетів, які на них написали тексти, а потім наважився попросити Володимира знайти для цих пісень виконавців. Як згадують друзі Іvasюка, він завжди намагався допомогти доброю порадою. Тож порадив Екімяну один з найбільш популярних гуртів Радянського Союзу – ВІА «Арніка». І вже 1975 року шанувальники української пісні почули албом з чотирьох пісень: «Сонячний дощ», «Вишнева сопілка», «Катерина», «Довга дорога». Після цього генерал-майор Екімян настільки захопився українською мовою та культурою, що коли у Києві записували платівку з його піснями, він прийшов в українські вишиванці. Екімян, обіймаючи посаду керівника карного розшуку Москви, після смерті друга зробив спробу з'ясувати причину його смерті. Можливо, навіть наблизився до її розгадки... Як відразу надійшла трагічна звістка: Олексій Екімян загинув у катастрофі, яку, за трагічним збігом обставин, знову нарекли загадковою... Чи не забагато загадок і таємниць у нашій новітній історії? Чи не час зняти гриф «цілком таємно» з документів, які назавжди поховали правду про своїх жертв? Та, попри все, ніхто не в змозі підтяті крила пісні. Володимир Іvasюк залишився у пам'яті своїх шанувальників як автор пісень «Червона рута», «Я піду в далекі гори», «Пісня буде поміж нас», «Водограй». Ці пісні ще задовго до незалежності пробудили в українцях приспіаний національний ген, визначальний для нашої ідентичності. «Пісні Володимира Іvasюка, – писав його педагог Лещек Мазепа, – це яскравий слід і барвистий, самобутній узор в чудовій вишиванці національної пісенної історії української музики...». Розмірковуючи над «феноменом Іvasюка», маємо усвідомити, що він ніколи б не відбувся без заглиблення у ту глибочину, ім'я якій – Україна.

Наталія ОСИПЧУК,
письменниця, член НСПУ

МОЛИЛИСЯ ЗА УКРАЇНУ

У Національному заповіднику «Софія Київська» відбулась символічна Молитва за Україну. У заході взяли участь представники більшості релігійних конфесій, представлених в Україні. Зокрема, – Православної церкви Київського патріархату, Української греко-католицької церкви, Римо-католицької церкви, Української автокефальної православної церкви, Вірменської апостольської церкви, а також Духовного управління мусульман України.

Богослужіння пройшло у Софійському соборі, пам'ятці української архітектури та монументального живопису XI століття, одній з небагатьох уцілілих споруд часів Київської Русі та одній з найголовніших християнських святынь Східної Європи. Служби у цьому Храмі зазвичай не проводять задля збереження пам'ятки, втім, напередодні важливого та знакового для України дня – було зроблено виняток.

«На сьогоднішній день – це єдиний збережений найдавніший храм усіх східних слов'ян. Цікаво, що в часи його будівництва – роз'єднання, розбрата у самому християнстві не було. І те, що сьогодні ми об'єдналися тут, таким дивним чином саме напередодні виборів – це теж символічна подія. Момент тиші і молитви, повернення людей до умиротворення, духовності – дає нам можливість замислитися і кожному у своїй вірі подумати про важливість для себе і для країни виваженого та свідомого вибору», – сказав міністр культури України Євген Нищук.

У заході взяли участь члени Кабінету Міністрів, Адміністрації Президента України та Київської міської державної адміністрації. Об'єднавчу міжконфесійну Молитву за Україну провели напередодні виборів Президента України, що пройшли 25 травня.

ТИМ ЧАСОМ...

«ТЕРОРІСТИ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ НАШІХ СВЯЩЕННИКІВ...»

Священики Української православної церкви Київського патріархату не мають можливості проводити молитви у храмах Слов'янська та Краматорська через переслідування терористами.

Про це заявив Патріарх Філарет після зустрічі представників Всеукраїнської ради церков з в.о. Президента, Головою Верховної Ради Олександром Турчиновим, передає кореспондент «Укрінформу».

«У громаді у Слов'янську та Краматорську є храми, але можливості молитися там ми не маємо. Священиків там переслідують і не дають проводити молебні у церквах», – наголосив Патріарх Філарет.

У ДОНЕЦЬКУ РОЗГРОМИЛИ МОЛИТОВНИЙ НАМЕТ

У Донецьку озброєні представники самопроголошеної «Донецької народної республіки» розібрали і викинули в річку молитовний намет, в якому проходила «Молитва за мир і спокій в Україні». Як передає кореспондент УНІ-

АН, про це на своїй сторінці у Facebook повідомив донецький пастор Сергій Косяк.

«Приїхали люди з автоматами, розібрали намет і викинули в річку, забрали апаратуру. Хлопців тримали під прицілом автоматів», – написав С. Косяк.

Громадська активістка Тетяна Дурнєва додала, що напад на молитовний намет стався близько 13.30 – 15 озброєних терористів, що мають розпізнавальні знаки «ДНР» і георгіївські стрічки, розгромили молитовний намет, в якому на момент нападу перебували двоє чергових церковних людей.

За її словами, «терористи забрали апаратуру, акумулятор, колонки і мікрофон, а банер і розірваний намет викинули в річку Кальміус». Нападники погрожували тим, що молиться, пообіцявши, що «якщо увечері тут зберуться віруючі для молитви, то всіх розстріляють», повідомила Т. Дурнєва.

С. Косяк пояснив, що «в цей непростий для нашої країни час люди різних конфесій по всій Україні об'єдналися для спільнотої молитви, щоб Бог зцілив нашу країну, послав мир, щоб не гинули люди, а замість ненависті прийшла любов і примирення», і для цього й збиралися жителі Донецька в молитовному наметі, який знищили терористи.

В АНКЕСОВАНОМУ КРИМУ ПРИХОЖАН УПЦ КП МОЖУТЬ ЗАЛИШИТИ БЕЗ ХРАМІВ

Кримська «влада» в особі Фонду майна «Республіки Крим» змінила умови оренди будівель, переданих до 2050 року в користування Кримському єпархіальному управлінню Української православної церкви Київського патріархату, в бік багаторазового підвищення орендної плати. Про це під час телемарафону Центру журналістських розслідувань в ефірі Чорноморської телерадіокомпанії розповів архієпископ Сімферопольський і Кримський УПЦ КП Климент (на фото).

«Місяць тому до мене підходили люди сумінні зовнішності і вимагали 200 тисяч доларів за мое переїдання в цьому будинку, після чого сказали, що у мене почнуться проблеми. Не минуло двох місяців, як Фонд майна вимагає, щоб я переуклав договір», – розповів владика Климент.

За словами владики, УПЦ КП свого приміщення в Сімферополі не має і орендує колишню будівлю військового училища у Фонду майна «Республіки Крим». Нещодавно Фонд відправив на ім'я Клиmenta листа про багаторазове підвищення орендної плати.

Архієпископ Сімферопольський і Кримський стверджує, що в єпархії цілеспрямовано відібрать храми з метою припинення діяльності УПЦ на території «Республіки».

«У Севастополі вже відібрали храм Свято-Іоанна Крестителя Клиmenta Римського під приводом того, що приміщення, в якому він розташувався, належить російській військовій частині. З тієї ж причини знищується храм Покрови Божої Матері в селищі Перевальном», – зазначив архієпископ Климент.

(Крим. Реалії)

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ТРАВЕНЬ 30

1876 р. – російський імператор Олександр II підписав розпорядження від 18 (30) травня 1876 р., спрямоване на витіснення української мови з культурної сфери і обмеження її побутовим вжитком. Свою назву Емський указ отримав від німецького міста Бад Емс. Емський указ дозволяв основні положення так званого Валуевського циркуляра 1863 року. Указ забороняв ввозити на територію Російської імперії з-за кордону книги, написані українською мовою, видавати нею оригінальні твори і робити переклади з іноземних мов, тексти для ног, театральні вистави і публічні читання.

1923 р. – у Празі засновано Українське історико-філологічне товариство на чолі з Дмитром Антоновичем.

Народився:

1919 р. – Леонід Махновець, український літературознавець, історик, археолог, перекладач, бібліограф. Доктор філологічних наук (1966). Лауреат Шевченківської премії (1990) за підготовку і випуск видання «Літопис руський».

Б. Шарварко

про дружбу, співробітництво та партнерство між Російською Федерацією й Україною.

Народився:

1919 р. – Леонід Махновець, український літературознавець, історик, археолог, перекладач, бібліограф. Доктор філологічних наук (1966). Лауреат Шевченківської премії (1990) за підготовку і випуск видання «Літопис руський».

Померли:

1628 р. – загинули козацькі ватажки Михайло Дорошенко і Оліфер Голуб.

1922 р. – на Кубані розстріляно десятки тисяч українців.

2002 р. – Борис Шарварко, режисер, народний артист України.

ЧЕРВЕНЬ
1

Міжнародний день захисту дітей.

Започаткований у

1949 р. Міжнародною демократичною федерацією жінок.

День міста Сімферополя.

Відзначається в першу неділю червня.

Офіційною датою заснування Сімферополя вважається 1784 рік, однак деякі історики це заперечують.

МУЗЕЇ ДИВУЮТЬ І ОБ'ЄДНУЮТЬ

Якщо Крим без перебільшення можна назвати музеєм під відкритим небом, величезна історико-культурна спадщина якого є гідним внеском у світову духовну скарбницю, то Семінарський сквер у Сімферополі того дня був його зменшеною копією. Напередодні Міжнародного дня музеїв, що відзначався в неділю 18 травня, шість музейних установ міста не лише відкрили свої двері на вістік, запрошуячи жителів і гостей безкоштовно, без вхідних квитків оглянути виставкові колекції, в яких акумулюється матеріальна історія, культура, характер і дух людей півострова. У цей день їхні унікальні експонати, серед яких багато раритетних, перемістилися з музейних стін на вулицю поблизу до народних мас, для яких вони і збиралися, багато років перебували в скрипках.

Мова цих артефактів навіть без тлумачного супроводу близька і зрозуміла кожному. Проходиш по вулиці Пушкіна від однієї виставкової вітрини до іншої і осмислюєш свою історичне минуле, ясніше розумієш сучасність, замислюєшся про майбутнє.

Одним із найцікавіших у Криму по праву вважається зібрання Центрального музею Тавриди. Його започаткували заснований у 1887 році Музей старожитностей Таврійської вченої архівної комісії та Природно-історичний музей Таврійського земства, що діяв з 1899 року. Нині колекція музею, де збиралася, зберігається і вищається історико-культурна спадщина та природні багатства Криму, налічує понад сто тисяч експонатів і містить значне зібрання археологічних предметів, нумізматики, графіки XVIII–XX століть з видами півострова, цінний фото- і документальний фонд. Тут зберігається унікальна історично- побутові речі, предмети декоративно-прикладного мистецтва та етнографії.

У музеї здійснюється велика наукова робота, проводиться більше тридцяти різнопрофільних виставок у Криму та за його межами. А у святковому форматі на території поблизу будівлі музею було розгорнуто виставку «Кримський сувенір». За програмою акції «Ніч у музеї» відвідувачі ознайомилися в лапідарії з археологією культури.

У 20-ті роки минулого століття Центральний музей Тавриди став власником націоналізованого у палацах та маєтках Південного берега Криму цінного зібрання робіт відомих російських художників К. Брюллова, І. Айвазовського, І. Шишкіна, І. Левітана, В. Серова, західноєвропейського живопису, фарфору та скульптури. Сформовану з нього колекцію художнього відділу музею розмістили в 1922 році в спорудженню в 1913 році будинку Офіцерських зборів 51-го піхотного Литовського полку. В 1937 році на його основі була створена Сімферопольська картинна галерея, перейменована в 1966 році в

Сімферопольський художній музей. Нині його колекція налічує близько десяти тисяч експонатів. В основній експозиції, розташованій у восьми залах, демонструється російське і західноєвропейське мистецтво з XV до XX століття. Щорічно тут проводиться близько сорока виставок класичного і сучасного мистецтва з музейних фондів, приватних колекцій і робіт сучасних художників. А на виставці у Семінарському сквері картини сімферопольських художників можна було і побачити, і самому спробувати себе в ролі творця на майстер-класах з акварелі та піскового живопису.

Переходжу на другий бік вулиці Пушкіна і потрапляю в царину Кримського етнографічного музею. Уже сама його будівля, споруджена та освячена в 1869 році як притулок для дівчаток імені графині А. Адерберг, є пам'яткою архітектури та містобудування. Колекція музею з часу заснування в 1992 році постійно поповнюється і нині перевищує дванадцять тисяч експонатів. Для відвідувачів відкрито постійно діючі виставки: «Мозаїка культур Криму», «Кримська скарбничка», «Російський самовар. Традиції пиття чаю».

Біля входу в Музей української вишивки імені Героя України Вірі Роїк розміщено найбільший за розміром експонат етнографічного музею – рушник, вишиваний до 200-річчя Тараса Шевченка. Поряд з ним за столиками вишивальниця Світлана Лавренюк та інші учасниці цього кримського Шевченківського проекту проводять майстер-клас з української вишивки. Школярі зацікавлено оглядають презентацію дерев'яних винаходів Леонардо да Вінчі з циклу «Мое хобі», власноруч випробовують їх у дії.

На вікнах оформлено виставки фотошкіл «КоРPa» та «Сімферополь: силуети, тіні, віддзеркалений», а біля входу в дів музею демонструються етнографічні картички: чаювання біля самовара, приготування в котлі на відкритому вогні італійського хліба, проводяться змагання «Народні забави» на заби-

вання і витягування цвяхів із пенька.

Інтер'єр кримськотатарської кав'янрі відтворює Кримськотатарський музей мистецтв. Його фахівці на сучасній виставці-продажу вишилих виробів, ювелірних прикрас і кераміки проводять майстер-класи із золотого штиття, малювання на воді – ебру.

Великий інтерес у відвідувачів викликають інсталяції в рамках експериментальної археології та історичної реконструкції історико-археологічного заповідника «Неаполь Скіфський». Перша композиція дає уявлення про життя і побут древніх кримських народів. Тут розміщені скіфський шкіряний шатер-натамет, мідний котел на трипізі, елементи інтер'єру –

полотна з видами вулиць,

приміром, незабаром відкриється виставка «Хвилі Чорного моря» з колекції Російського етнографічного музею Санкт-Петербурга. Про це повідомив його директор Володимир Грайсман, що дніми прибув з групою працівників для налагодження ділового співробітництва, наукових і творчих зв'язків з етнографічними закладами Криму.

Щоденна копітка подвижницька робота хранителів пам'яток історії дуже важлива. З колосального обсягу речей вони відбирають те, що через багато років буде характеризувати наш час. Їхнім високим професіоналізмом позначені всі сорок робіт, що надійшли на конкурс з 24-х музеїв, у тому числі й на громадських засадах. Кращим із них були вручені пам'ятні знаки і дипломи переможців у номінаціях про музеюні подію року, масово-просвітницьку роботу серед населення, видавничу діяльність, музейну педагогіку, за честь і гідність працівника галузі. Для них виступали провідні артисти Кримської філармонії – народна артистка України Олена Басаргіна, молоді артисти Федір Марченко, Марина Гіман, Анжеліка Захарова, вокальний ансамбль «Джаз-Рандеву» та інші.

У музеї, що відбулося в Центральному музеї Тавриди.

На півострові нині діє одинадцять державних і багато народних музеїв. Далеко за його межами відомі Лівадійський палац-музей, Бахчисарайський історико-культурний заповідник, експозиції Масандровського та Алупкінського палаців-музейів, Керченського історико-культурного заповідника, музею Лесі Українки в Ялті. Безцінні храми, палаці, мечеті, фортеці, що дійшли з глибини віків до наших днів. У них зберігаються і показуються цінності, якими, за словами голови Асоціації музеїв і заповідників Криму В'ячеслава Пересуньха, не має права розпоряджатися навіть держава. Ми повинні передати їх наступним поколінням, щоб не переривався духовний зв'язок часів, а безцінна спадщина і багаті вікові традиції примножувалися.

Нині в Амстердамі демонструється кримська колекція, і в асоціації стурбовані з її долю у зв'язку з розмовами про ймовірність її неповернення в місце постійного зберігання через зміну територіального статусу півострова. Його новітня історія розвивається динамічно, і щоб встигнути за нею фахівці музеїної справи розробляють нові проекти та експозиції. У Кримському етнографічному

музеї, що відбулося в Центральному музеї Тавриди.

На півострові нині діє одинадцять державних і багато народних музеїв. Далеко за його межами відомі Лівадійський палац-музей, Бахчисарайський історико-культурний заповідник, експозиції Масандровського та Алупкінського палаців-музейів, Керченського історико-культурного заповідника, музею Лесі Українки в Ялті. Безцінні храми, палаці, мечеті, фортеці, що дійшли з глибини віків до наших днів. У них зберігаються і показуються цінності, якими, за словами голови Асоціації музеїв і заповідників Криму В'ячеслава Пересуньха, не має права розпоряджатися навіть держава. Ми повинні передати їх наступним поколінням, щоб не переривався духовний зв'язок часів, а безцінна спадщина і багаті вікові традиції примножувалися.

Завдяки музеям ми маємо можливість доторкнутися до великих історичних і художніх цінностей. Проходиш від однієї експозиції до іншої по музейних залах, модернізованих за сучасними стандартами, і немов оживають пам'ятні та забуті події, імена, що залишили в історії людства свій незгладимий слід.

Валентина НАСТИНА

музей, що відбулося в Центральному музеї Тавриди.

На півострові нині діє одинадцять державних і багато народних музеїв. Далеко за його межами відомі Лівадійський палац-музей, Бахчисарайський історико-культурний заповідник, експозиції Масандровського та Алупкінського палаців-музейів, Керченського історико-культурного заповідника, музею Лесі Українки в Ялті. Безцінні храми, палаці, мечеті, фортеці, що дійшли з глибини віків до наших днів. У них зберігаються і показуються цінності, якими, за словами голови Асоціації музеїв і заповідників Криму В'ячеслава Пересуньха, не має права розпоряджатися навіть держава. Ми повинні передати їх наступним поколінням, щоб не переривався духовний зв'язок часів, а безцінна спадщина і багаті вікові традиції примножувалися.

Завдяки музеям ми маємо можливість доторкнутися до великих історичних і художніх цінностей. Проходиш від однієї експозиції до іншої по музейних залах, модернізованих за сучасними стандартами, і немов оживають пам'ятні та забуті події, імена, що залишили в історії людства свій незгладимий слід.

Валентина НАСТИНА

Завдяки музеям ми маємо можливість доторкнутися до великих історичних і художніх цінностей. Проходиш від однієї експозиції до іншої по музейних залах, модернізованих за сучасними стандартами, і немов оживають пам'ятні та забуті події, імена, що залишили в історії людства свій незгладимий слід.

Валентина НАСТИНА

